

Informator dla rodziców osób z autyzmem województwo łódzkie

edycja pierwsza, maj 2011 r.

Informator opracowano w ramach Projektu „Prowadzenie poradnictwa psychologicznego, socjalno-prawnego oraz udzielanie informacji o uprawnieniach i usługach na rzecz osób z autyzmem i ich rodzin” współfinansowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Aktualizacja **sierpień 2011 r.**

PRZED DIAGNOZĄ

PO DIAGNOZIE

I. ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE I REHABILITACYJNE

POMOC W RAMACH UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO

GDZIE SZUKAĆ INFORMACJI?

PORADNIE DLA OSÓB Z AUTYZMEM

II. POMOC OFEROWANA W RAMACH SYSTEMU EDUKACJI

ŚWIADCZENIA PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNYCH

WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU

PLACÓWKI PRZEDSZKOLNE I SZKOLNE DLA DZIECI Z AUTYZMEM

III. WSPARCIE OFEROWANE W RAMACH POMOCY SPOŁECZNEJ

SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE

ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE - ZASIŁEK CELOWY

PRACA SOCJALNA I PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE

IV. ŚWIADCZENIA SOCJALNE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN

ZASIŁEK PIELĘGNACYJNY

ZASIŁEK RODZINNY WRAZ Z DODATKAMI

ŚWIADCZENIE PIELĘGNACYJNE

V. ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

TRYB ORZEKANIA

LEGITYMACJE OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

ULGOWE PRZEJAZDY KOMUNIKACJĄ LOKALNĄ

VI. DOFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW PFRON

TURNUS REHABILITACYJNY

DOFINANSOWANIE LIKWIDACJI BARIER TECHNICZNYCH ORAZ KOMUNIKACYJNYCH

VII. WSPARCIE DOROSŁYCH OSÓB Z AUTYZMEM

ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY

WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ

ZAKŁADY AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ

VIII. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

SPIS ORGANIZACJI W WOJEWÓDZTWIE ŁÓZKIM

PRZED DIAGNOZĄ

– podejrzenie autyzmu lub innych całościowych zaburzeń rozwojowych

Z badań wynika,
że w większości przypadków
pierwszy niepokój i podejrzenie,
że rozwój dziecka nie jest prawidłowy,
sygnalizują rodzice.

Jest to oczywiste ze względu na charakter zaburzeń autystycznych – są to zaburzenia relacji i porozumiewania się z innymi osobami oraz tendencja do nietypowych, dziwnych, stereotypowych zachowań i zainteresowań, ograniczenie różnorodności zabawy. Wczesne oznaki takich nieprawidłowości rozwojowych są najbardziej zauważalne w naturalnych relacjach i sytuacjach domowych, rodzinnych. Dlatego pierwsi spostrzec je mogą rodzice.

Niekiedy sygnał wypytywa od członków dalszej rodziny, opiekunek, lekarzy, wychowawców przedszkolnych, psychologów lub innych osób mających kontakt z dzieckiem. W przypadku takich podejrzeń, warto szybko zgłosić się na wizytę do specjalistycznego ośrodka (Poradni dla Dzieci z Autyzmem) z prośbą o ocenę rozwoju dziecka (szybko z tego względu, że oczekiwanie na termin wizyty może być długie). W większości tego rodzaju placówek, również finansowanych przez NFZ, **nie jest wymagane skierowanie**. Jeżeli jego przedstawienie jest wymagane, poproś o nie lekarza rodzinnego lub pediatrę w Twojej Poradni podstawowej opieki zdrowotnej.

**Informacje o placówkach, w których możesz uzyskać
pomoc diagnostyczną, znajdziesz w rozdziale
ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE I REHABILITACYJNE**

■ **WAŻNE INFORMACJE** ►► Twoje dziecko i Ty potrzebujecie konkretnej oceny prawidłowości rozwoju dziecka – wykluczenia lub potwierdzenia zaburzeń – przez postawienie rozpoznania zgodnego z kryteriami diagnostycznymi obowiązującej w Polsce klasyfikacji Światowej Organizacji Zdrowia ICD-10 (*patrz ramka z wykazem rozpoznań CAŁOŚCIOWYCH ZABURZEŃ ROZWOJOWYCH*).

CAŁOŚCIOWE ZABURZENIA ROZWOJOWE

Wykaz rozpoznań według obowiązującej w Polsce
Międzynarodowej Klasyfikacji
Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10

F 84 Całościowe zaburzenia rozwojowe

F 84.0 Autyzm dziecięcy

F 84.1 Autyzm atypowy

F 84.2 Zespół Retta

F 84.3 Inne dziecięce zaburzenia dezintegracyjne

F 84.4 Zaburzenia hiperkinetyczne z towarzyszącym upośledzeniem umysłowym i ruchami stereotypowymi

F 84.5 Zespół Aspergera

F 84.8 Inne całościowe zaburzenia rozwojowe

F 84.9 Całościowe zaburzenia rozwojowe, nieokreślone

W przypadkach trudnych diagnostycznie może to być początkowo rozpoznanie wstępne, do dalszej obserwacji i weryfikacji diagnozy w ciągu kilku miesięcy. Placówka, stawiająca rozpoznanie wstępne, powinna wskazać jak i gdzie kontynuować postępowanie diagnostyczne.

W przypadku występowania nieprawidłowości w rozwoju, przedłużenie procesu stawiania ostatecznej diagnozy nie powinno odraczać podjęcia oddziaływań terapeutycznych.

Ze względu na ewentualną potrzebę zapewnienia dziecku odpowiednich świadczeń zdrowotnych, edukacyjnych i pomocy społecznej, konieczne jest uzyskanie **potwierdzenia rozpoznania w formie pisemnego zaświadczenia.**

■ **UWAGA** ► Opisany wyżej proces diagnostyczny dotyczy ustalenia rozpoznania rozumianego w sensie medycznym, to znaczy czy w przypadku Twojego dziecka występuje lub nie występuje autyzm dziecięcy bądź inne całościowe zaburzenie rozwojowe (ze spektrum autyzmu). Taka diagnoza w terminologii medycznej określana jest jako **diagnoza nozologiczna** (oznacza rozpoznanie konkretnej jednostki chorobowej lub zespołu zaburzeń zgodnie z kryteriami diagnostycznymi klasyfikacji ICD-10).

Oprócz diagnozy nozologicznej niezbędne jest również dokonanie **diagnozy funkcjonalnej** Twojego dziecka. **Diagnoza funkcjonalna** określa poziom rozwojowy dziecka we wszystkich istotnych funkcjach, m.in. ruchowych, percepcyjnych, poznawczych, porozumiewania się z otoczeniem, w odniesieniu do inwentarzy prawidłowego rozwoju. Dokonywana jest przy pomocy odpowiednich skal i testów. Najczęściej stosowanym narzędziem diagnostycznym dla dzieci z autyzmem jest PEP-R (Profil Psychoedukacyjny wg E. Schoplera), a dla młodzieży i dorosłych z autyzmem – jego odpowiednia do wieku wersja AAPEP (lub nowsza TTAP). Diagnoza funkcjonalna jest podstawą do tworzenia **indywidualnych planów i programów terapeutycznych oraz edukacyjnych** dla dzieci i młodzieży z autyzmem. Powinna być cyklicznie ponawiana w miarę rozwoju dziecka. Jest podstawą kompleksowego postępowania terapeutycznego. Dlatego jest niezbędna w następnych etapach po diagnozie nozologicznej.

PO DIAGNOZIE

Jeżeli w wyniku postępowania diagnostycznego podejrzenie zaburzeń rozwoju u Twojego dziecka zostało potwierdzone, jeżeli rozpoznano u niego autyzm dziecięcy, Zespół Aspergera lub inne całościowe zaburzenie rozwojowe to:

twoje dziecko powinno zostać jak najszybciej objęte pomocą terapeutyczną, rehabilitacyjną i edukacyjną.

Składają się na nią świadczenia zdrowotne, edukacyjne (dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi) oraz pomocy społecznej, które przedstawiamy w kolejnych rozdziałach Informatora.

■ **UWAGA** ► Z interwencją terapeutyczną nie można czekać również w przypadku przedłużania się procesu diagnostycznego.

Może mieć miejsce sytuacja, w której ze względu na trudności diagnostyczne po pierwszych wizytach nie zostało jeszcze postawione ostateczne, jednoznaczne rozpoznanie. Niezbędna jest wówczas dłuższa obserwacja, kontynuacja postępowania diagnostycznego. Jednak jeżeli diagnoza wstępna potwierdza podejrzenie całościowych zaburzeń rozwojowych, konieczne jest podjęcie oddziaływań terapeutycznych i rehabilitacyjnych bezzwłocznie, na podstawie wstępnego rozpoznania, nie czekając na potwierdzenie ostatecznej diagnozy.

I. ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE I REHABILITACYJNE

■ POMOC W RAMACH UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO

System opieki zdrowotnej w Polsce powinien obejmować pomocą specjalistyczną osoby z autyzmem. Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) zawiera umowy na świadczenie usług zdrowotnych dla osób z autyzmem i innymi pokrewnymi zaburzeniami rozwojowymi. Usługi te są kontraktowane w ramach Poradni dla Osób z Autyzmem. Także Poradnie Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży mogą zaktraktować świadczenia zdrowotne dla osób z autyzmem, jeżeli prowadzą odpowiednie programy terapeutyczne dla tych osób. NFZ zawiera kontrakty na świadczenia Poradni dla Osób z Autyzmem również z niepublicznymi poradniami (niepublicznymi zakładami opieki zdrowotnej NZOZ), prowadzonymi przez organizacje pozarządowe (stowarzyszenia i fundacje) oraz podmioty prywatne.

■ **UWAGA** ► Twoje dziecko może skorzystać ze świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, jeżeli odprowadzane są składki zdrowotne za dziecko (powinno być ono zgłoszone do ubezpieczenia). Korzystając ze służby zdrowia w ramach ubezpieczenia zdrowotnego, należy przedstawić dowód ubezpieczenia.

Jeżeli masz problemy z uzyskaniem dostępu do świadczeń zdrowotnych

(odległy termin wizyty, brak miejsc, brak specjalistycznych placówek zdrowotnych dla osób z autyzmem) skargi możesz kierować do:

Działu Skarg i Wniosków Łódzkiego Oddziału Wojewódzkiego NFZ

ul. Żeligowskiego 32/34, 90-643 Łódź, tel. (042) 275 41 40, 42 275 41 43, fax (042) 275 41 60,
e-mail: skargi@nfz-lodz.pl

Działu Skarg i Wniosków przy Centrali Narodowego Funduszu Zdrowia

ul. Grójecka 186, 02-390 Warszawa, tel. (022) 572 61 55, 572 61 95

Biura Rzecznika Praw Pacjenta

Alcja Zjednoczenia 25, 01-829 Warszawa, sekretariat: tel. (022) 532 82 50, fax (022) 833 08 86
bezpłatna infolinia: 800 190 590
połączenia z tel. komórkowych (płatne wg stawek operatora):
tel. (022) 833 08 85, 635 59 96
www.bpp.gov.pl

Fundacji Instytut Praw Pacjenta i Edukacji Zdrowotnej

ul. Nowogrodzka 62a lok. 315, 02-002 Warszawa, tel. (022) 474 15 22, fax (022) 474 15 23
e-mail: kontakt@prawapacjenta.eu
<http://www.prawapacjenta.eu/>

Dokumentem potwierdzającym prawo do świadczeń zdrowotnych może być:

- dla osoby zatrudnionej na podstawie umowy o pracę – druk ZUS RMUA wydawany przez pracodawcę, aktualne zaświadczenie z zakładu pracy, legitymacja ubezpieczeniowa wraz z aktualnym wpisem i pieczęcią (wpis ten ważny jest tylko miesiąc),
- dla osoby prowadzącej działalność gospodarczą – aktualny dowód wpłaty składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- dla osoby ubezpieczonej w KRUS – legitymacja KRUS wraz z dowodem wpłaty ostatniej składki na ubezpieczenie społeczne,
- dla emerytów i rencistów – legitymacja emeryta lub rencisty lub aktualny odcinek emerytury lub renty,
- dla osoby bezrobotnej – aktualne zaświadczenie z Urzędu Pracy,
- dla osoby ubezpieczonej dobrowolnie – umowa zawarta z NFZ wraz z aktualnym dowodem opłaty składki,
- dla członka rodziny osoby ubezpieczonej – dowód opłacenia składki zdrowotnej przez osobę, która zgłosiła członków rodziny do ubezpieczenia zdrowotnego, legitymacja rodzinna z wpisanymi członkami rodziny wraz z aktualną datą i pieczęcią płatnika lub ZUS, aktualne zaświadczenie z zakładu pracy, legitymacja emeryta lub rencisty z wpisanymi członkami rodziny wraz z aktualnym odcinkiem emerytury lub renty; w przypadku członków rodziny – dzieci, które ukończyły 18 r.ż., dodatkowo należy przedstawić dokument potwierdzający fakt kontynuacji nauki (do 26 r.ż.) lub dokument potwierdzający znaczny stopień niepełnosprawności.

■ **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje o tym, które poradnie zawarły kontrakt

z Narodowym Funduszem Zdrowia na leczenie osób z autyzmem można uzyskać:

- dzwoniąc na prowadzoną w Łódzkim Oddziale Wojewódzkim NFZ infolinię dotyczącą m.in. kontraktów zawartych na świadczenia zdrowotne: 800 133 773
- na stronie internetowej Łódzkiego Oddziału Wojewódzkiego NFZ w zakładce:

Dla Pacjentów =>Gdzie się leczyć

http://www.nfz-lodz.pl/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper&Itemid=59

PORADNIE DLA OSÓB Z AUTYZMEM
DZIAŁAJĄCE W RAMACH PUBLICZNEJ SŁUŻBY ZDROWIA

BRAK

PORADNIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO,
KTÓRE MAJĄ ZAWARTY KONTRAKT Z NFZ W 2011 R.

Łódź

Poradnia Zdrowia Psychicznego Dzieci i Młodzieży
Punkt Konsultacyjny dla Dzieci z Autyzmem
ul. Wierzbowa 13A, 91-426 Łódź, tel. (042) 679 02 13

*Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek - piątek: 7.45-20.00*

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- diagnoza kompleksowa: nozologiczna i funkcjonalna
- orientacyjny czas oczekiwania:** około 2 msc.
- kryteria zapisów:** dzieci i młodzież do 18 r.ż.

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- zajęcia indywidualne z psychologiem, pedagogiem i logopedą
- orientacyjny czas oczekiwania:** około 2 msc.
- kryteria zapisów:** dzieci i młodzież do 18 r.ż.

Łódź

Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci "Sieradzka"
ul. Sieradzka 11, 93-671 Łódź, tel. (042) 679 02 13

*Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek - piątek: 7.30-20.00*

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- diagnoza psychiatryczna i psychologiczna
- orientacyjny czas oczekiwania:** około 2 msc.
- kryteria zapisów:** dzieci i młodzież do 18 r.ż.

NIEPUBLICZNE ZAKŁADY OPIEKI ZDROWOTNEJ:

PORADNIE DLA OSÓB Z AUTYZMEM,
KTÓRE MAJĄ W 2011 R. ZAWARTY KONTRAKT Z NFZ

Łódź

Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział w Łodzi

ul. Chocianowicka 198, 93-460 Łódź, tel. (042) 680 21 00, fax (042) 680 21 01
e-mail: navicula@life.pl
<http://www.navicula.pl/>

NAVICULA - Centrum Diagnostyki i Terapii Autyzmu

ul. Chocianowicka 198, 93-460 Łódź, tel. (042) 680 21 00, fax (042) 680 21 01
ul. Cedry 2, 91-129 Łódź, tel. (042) 611 83 45
e-mail: navicula@life.pl
<http://www.navicula.pl/>

NZOZ Poradnia Leczenia Autyzmu

*Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek - piątek: 8.00-19.00*

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- diagnoza kompleksowa: nozologiczna i funkcjonalna
- orientacyjny czas oczekiwania:** około 12 msc.
- kryteria zapisów:** dzieci i młodzież

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- wczesne wspomaganie rozwoju
- psychoedukacja,
- terapia kreatywna
- metoda behawioralna na bazie pozytywnych wzmocnień
- zajęcia z logopedą
- ułatwiona komunikacja
- metoda albumów aktywności
- metoda dialogowa
- terapia manualna na bazie materiałów płynnych i sypkich
- metoda ruchów wspomaganych
- hydroterapia
- stymulacja monozmysłowa,
- stymulacja polisensoryczna,
- integracja sensoryczna
- neuroterapia czaszkowo-krzyżowa
- masaż powierzchniowy i głęboki
- wibromasaż relaksacyjno-stymulacyjny
- relaksacja na bazie światła i muzyki
- muzykoterapia indywidualna i grupowa,
- mikrokinezyterapia
- rytmika
- Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne
- dogoterapia

- metoda C. Sutton
  - Video Home Training
- orientacyjny czas oczekiwania:** ponad rok
kryteria wiekowe: dzieci i młodzież

Piotrków Trybunalski

NZOZ Centrum Edukacyjno-Rehabilitacyjne SZANSA

ul. Wysoka 21, 97-300 Piotrków Trybunalski, tel./ fax (044)732 66 74
zoz-mail : 1000943@zoz.org.pl
e-mail: osrodek@pro.onet.pl

Poradnia dla Osób z Autyzmem Dziecięcym

*Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek - piątek: 8.00-15.30*

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
  - terapia behawioralna
  - rehabilitacja ruchowa
  - integracja sensoryczna
  - Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne
  - zajęcia grupowe i indywidualne
- orientacyjny czas oczekiwania:** około 2 msc.
kryteria wiekowe: dzieci i młodzież do 18 r.ż.

Skierniewice

Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci Niepełnosprawnych "Wspólna Troska"

ul. Jagiellońska 28, 96-100 Skierniewice, tel. (046) 833 97 60, fax (046) 833 44 63
Ośrodek Opiekuńczo-Rehabilitacyjny dla Dzieci Niepełnosprawnych

NZOZ Poradnia dla Osób z Autyzmem Dziecięcym

zoz-mail: 1001399@zoz.org.pl
e-mail: nasze_dzieci@poczta.onet.pl

*Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek - piątek: 8.00-18.00,
sobota: 9.00-13.00*

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera
  - zajęcia indywidualne z logopedą, psychologiem, pedagogiem specjalnym
  - integracja sensoryczna
  - Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne
- orientacyjny czas oczekiwania:** około 12 msc.
kryteria zapisów: dzieci i młodzież

INNE NIEPUBLICZNE ZAKŁADY OPIEKI ZDROWOTNEJ,
KTÓRE MAJĄ ZAWARTY KONTAKT Z NFZ W 2011 R.

Łódź

NZOZ "Nowa"

ul. Tatrzańska 109, 93-208 Łódź, tel./ fax (042) 643 28 02

e-mail: 1001119@zoz.org.pl

**Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci
Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Młodzieży**

*Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek - czwartek: 7.30-19.00,
piątek: 7.30-14.00*

UWAGA: w NZOZ zlikwidowano Poradnię Autyzmu Dzieci

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- diagnoza całościowa: nozologiczna i funkcjonalna

orientacyjny czas oczekiwania: 3-4 miesiące

kryteria zapisów: dzieci i młodzież do 18 r.ż.

INNE PLACÓWKI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Łódź

Fundacja Pomocy Dzieciom Jaś i Małgosia

ul. Tatrzańska 105, 93-279 Łódź, tel./ fax (042) 643 46 70

e-mail: pomoc@jasmalgosia.pl

www.jasmalgosia.pl

Centrum Terapii i Edukacji Fundacji Jaś i Małgosia

*Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek - piątek: 8.00-17.00*

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, autyzm atypowy, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- psychiatryczna, psychologiczna, pedagogiczna, logopedyczna, SI
- diagnoza przeprowadzana jest również w ramach Projektu ze środków FIO (kompleksowa diagnoza specjalistyczna, w tym medyczna)

orientacyjny czas oczekiwania: ok. 1 msc.

kryteria zapisów: autyzm: dzieci od 1,6 r. ż. do 7 r. ż.;

Zespół Aspergera: dzieci i młodzież od 2 roku życia

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, autyzm atypowy, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- zajęcia z logopedą
- terapia psychologiczna
- terapia pedagogiczna
- integracja sensoryczna
- stymulacja wielozmysłowa
- Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne
- rehabilitacja ruchowa
- trening słuchowy JIAS
- trening umiejętności społecznych

UWAGA: Terapią są objęte dzieci i młodzież będące pod opieką Fundacji.

WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU:

- dla dzieci z orzeczeniami o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju wydanymi przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną
- dodatkowo wczesne wspomaganie rozwoju realizowane jest w ramach Projektu finansowanego z FIO. Wczesnym wspomaganie w ramach Projektu objęte są wszystkie dzieci od momentu wykrycia zaburzeń ze spektrum autyzmu do 6 r. ż oraz dzieci z grupy ryzyka, które przejawiają zachowania ze spektrum autyzmu.

Inne formy terapii i rehabilitacji w ramach działalności Fundacji Pomocy Dzieciom Jaś i Małgosia:

Oferowana pomoc:

TURNUSY REHABILITACYJNE:

- dla dzieci i młodzieży z autyzmem, Zespołem Aspergera, całościowymi zaburzeniami rozwoju i in. z orzeczenie o niepełnosprawności

TEATR BEZ KURTYNY

<http://www.jasmalgosia.pl/teatr/index.php>

- w Teatrze grają osoby niepełnosprawne intelektualnie, uczestnicy WTZ
- do teatru mogą się zgłaszać osoby z autyzmem, Zespołem Aspergera i całościowymi zaburzeniami rozwoju

Zgierz

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym

Koło w Zgierzu

ul. Długa 62, 95-100 Zgierz, tel./ fax (042) 717 47 11, 716 10 94

e-mail: psouu@miasto.zgierz.pl

www.psouu.miasto.zgierz.pl

Ośrodek Wczesnej Interwencji (OWI)

Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci

<http://www.psouu.miasto.zgierz.pl/owi.htm>

*Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek, wtorek, środa, piątek: 14.00-19.00*

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- diagnoza psychiatryczna i psychologiczna

orientacyjny czas oczekiwania: około 3 tyg.
kryteria wiekowe: dzieci i młodzież

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- zajęcia indywidualne z logopedą, psychologiem, pedagogiem
- kinezyterapia
- opracowywanie indywidualnych programów terapeutycznych
- zalecenia do pracy w domu

orientacyjny czas oczekiwania: około 3 tyg.

kryteria wiekowe: dzieci i młodzież

PRYWATNE PLACÓWKI DIAGNOSTYCZNO-TERAPEUTYCZNE

Łódź

Polski Instytut Ericksonowski

ul. Wioślarska 27, 94-036 Łódź, tel. (042) 688 48 60, tel./ fax (042) 689 00 47

e-mail: info@p-i-e.pl

<http://www.p-i-e.pl/>

*Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek - piątek: 9.00-20.00*

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera
- diagnoza funkcjonalna

orientacyjny czas oczekiwania: na bieżąco

kryteria zapisów: dzieci i młodzież

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- zajęcia indywidualne i grupowe
- elementy terapii behawioralnej
- elementy integracji sensorycznej
- zalecenia do pracy w domu
- grupa wsparcia dla rodziców
- terapia grupowa dla rodziców dzieci doświadczających trudności rozwojowych
- terapia systemowa dla rodzin

orientacyjny czas oczekiwania: ok. 1 msc.

kryteria zapisów: przede wszystkim dzieci, młodzież

II. POMOC OFEROWANA W RAMACH SYSTEMU EDUKACJI

■ ŚWIADCZENIA PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNYCH

Poradnie wydają orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego niezbędne w przedszkolach i szkołach oraz opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju, udzielają też pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom i ich rodzinom.

Do zadań poradni psychologiczno-pedagogicznych należy m.in. terapia zaburzeń rozwojowych, pomoc uczniom w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej, pomoc rodzicom i nauczycielom w diagnozowaniu i rozwijaniu potencjalnych możliwości oraz mocnych stron uczniów, wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny oraz szkoły.

Poradnie wydają opinie w sprawach dotyczących m.in.:

- wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej oraz odroczenia rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego,
- dostosowania wymagań edukacyjnych, wynikających z programu nauczania, do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom,
- zwolnienia ucznia z głęboką dysleksją rozwojową z nauki drugiego języka obcego,
- przystąpienia ucznia lub absolwenta z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub ze specyficznymi podstawowej, egzaminu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki w gimnazjum, egzaminu maturalnego lub egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, w warunkach i formie dostosowanych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych ucznia lub absolwenta.

Pomoc oferowana w ramach poradni psychologiczno-pedagogicznych jest bezpłatna.

*Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004 r., nr 256, poz. 2572 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dn. 11 grudnia 2002 r.
w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych,
w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. z 2003 r., nr 5, poz. 46)*

- **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje dotyczące poradni psychologiczno-pedagogicznych powinny znajdować się w starostwie w Wydziale Edukacji (Oświaty) oraz w analogicznym wydziale Urzędu Miasta lub Urzędu Gminy. Informacji tych można także szukać w Kuratorium Oświaty.

W województwie łódzkim wykaz poradni psychologiczno-pedagogicznych można znaleźć na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Łodzi:

<http://www.kuratorium.lodz.pl/page/index.php?str=323>

▶▶ Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne:

Łódź

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydają dwie poradnie psychologiczno-pedagogiczne:

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna nr 2

ul. Motylowa 3, 91-360 Łódź, tel./ fax (042) 659 15 81
e-mail: poradnia.motylowa@wp.pl
<http://www.ppp2.edu.lodz.pl/>

Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla Dzieci z Wadami Rozwojowymi

ul. Wyszyńskiego 86, 94-050 Łódź, tel. (042) 688 20 70, fax (042) 688 15 39
e-mail: poradniadlamlodziezy@op.pl
<http://www.pppdm.edu.lodz.pl/>

Piotrków Trybunalski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje poradnia psychologiczno-pedagogiczna:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1

ul. Dmowskiego 47, 97-300 Piotrków Trybunalski, tel. (044) 646 53 16,
fax (044) 646 53 16
e-mail: poradnia.piotrkow@op.pl

Skierniewice

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje poradnia psychologiczno-pedagogiczna:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Skierniewice

ul. Senatorska 10, 96-100 Skierniewice, tel./ fax (046) 833 28 28

powiat kutnowski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje poradnia psychologiczno-pedagogiczna:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Dąbrowskiego 1, 99-300 Kutno, tel.(024) 253 38 29, fax (024) 253 38 29
e-mail: pppkutno@poczta.onet.pl
<http://pppkutno.prv.pl/>

powiat pabianicki

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje poradnia psychologiczno-pedagogiczna:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Kilińskiego 75, 95-050 Konstantynów Łódzki, tel./ fax (042) 211 12 48
e-mail: pppkonst@interia.pl
<http://www.pppkonst.webd.pl/>

opinie dla dzieci z autyzmem wydaje poradnia psychologiczno-pedagogiczna:

Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Pabianicach
ul. Poniatowskiego 3, 95-200 Pabianice, tel. kom. 0 500 361 506

powiat sieradzki

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje poradnia psychologiczno-pedagogiczna:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
Plac Wojewódzki 3, 98-200 Sieradz, tel. (043) 822 42 70
e-mail: porped@poczta.onet.pl

powiat zgierski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje poradnia psychologiczno-pedagogiczna:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Lotnicza 1, 95-035 Ozorków, tel. / fax (042) 718 93 54
e-mail: poradnia-ozorkow@wp.pl

■ **WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU**

Pomoc ta organizowana jest dla małych dzieci (od urodzenia do momentu pójścia do szkoły, zazwyczaj do 7 roku życia). Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci ma na celu pobudzanie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności, do podjęcia nauki w szkole.

Wczesne wspomaganie może być organizowane w przedszkolu, w szkole podstawowej, w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, w publicznej i niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, jeżeli mają one możliwość realizacji wskazań zawartych w opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, w szczególności dysponują środkami dydaktycznymi i sprzętem, niezbędnymi do prowadzenia wczesnego wspomaganie. Jednak nie wszystkie ww. placówki prowadzą wczesne wspomaganie rozwoju.

Pomoc ta oferowana jest przez zespół specjalistów, w skład którego wchodzi osoby posiadające przygotowanie do pracy z małymi dziećmi z zaburzonym rozwojem psychoruchowym: oligofrenopedagog, tyflopodagog lub surdopedagog, psycholog, logopeda, inni specjaliści – w zależności od potrzeb dziecka i jego rodziny.

Zespół ten ustala kierunki pracy z dzieckiem oraz harmonogram podejmowanych działań w zakresie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz wsparcia jego rodziny. Poza tym do jego zadań należy: nawiązanie współpracy z zakładem opieki zdrowotnej lub ośrodkiem pomocy społecznej w celu zapewnienia dziecku rehabilitacji, terapii lub innych form pomocy, opracowanie i realizacja indywidualnego programu pracy z dzieckiem i jego rodziną, analiza skuteczności pomocy udzielanej w ramach wczesnego wspomaganie. Zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie organizowane są w wymiarze od 4 do 8 godzin w miesiącu.

■ **UWAGA** ► Ze względu na bardzo małą liczbę godzin przewidzianą w ramach Wczesnego Wspomaganie Rozwoju (od jednej do dwóch godzin tygodniowo) forma ta może być jedynie uzupełnieniem podstawowych form terapii dla dzieci z autyzmem i innymi całościowymi zaburzeniami rozwoju.

Aby dziecko mogło skorzystać z tego rodzaju wsparcia, musi mieć wydaną opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. Opinie te wydają publiczne i niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne.

Pomoc oferowana w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju jest bezpłatna.

Podstawa prawna:

*Ustawa z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004 r., nr 256, poz. 2572 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dn. 4 kwietnia 2005 r.
w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (Dz. U. z 2005 r., nr 68, poz. 587).*

- **Gdzie szukać informacji?** ► Przed wszystkim postaraj się dotrzeć do publicznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Twoim mieście lub powiecie. Tam można dowiedzieć się o placówkach oświatowych, w których jest prowadzone wczesne wspomaganie rozwoju dziecka. Informacje te powinny znajdować się także w Wydziale Edukacji (Oświaty) Urzędu Miasta lub Urzędu Gminy oraz w analogicznym wydziale w starostwie powiatu.

Łódź

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Centrum Terapii Fundacji Jaś i Małgosia

ul. Tatrzańska 105, 93-279 Łódź, tel./ fax (042) 643 46 70

e-mail: pomoc@jasmalgosia.pl

<http://www.jasmalgosia.pl/>

Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Rybna 7e, 91-055 Łódź (042) 654 84 56

<http://www.poradnia.rybna7.pl/>

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna nr 2

ul. Motylowa 3, 91-360 Łódź, tel./ fax (042) 659 15 81

e-mail: poradnia.motylowa@wp.pl

<http://www.ppp2.edu.lodz.pl/>

Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Doradztwa Zawodowego i dla Dzieci z Wadami Rozwojowymi

ul. Wyszyńskiego 86, 94-050 Łódź, tel. (042) 688 16 68, fax (042) 688 15 39

e-mail: poradniadlamlodziezy@op.pl

<http://www.pppdm.edu.lodz.pl/>

Specjalistyczna Poradnia Wspierania Rozwoju i Terapii

ul. Hipoteczna 3/5, 91-334 Łódź, tel. (042) 653 76 75, fax (042) 659 56 40

e-mail: spwrit@wp.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 4 dla dzieci niesłyszących

ul. Krzywickiego 20, 90-149 Łódź, tel. (042) 678 47 00, 678 19 31

- wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem sprzężonym z wadami słuchu

Zespół Szkół Specjalnych nr 5
Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju dla Dzieci
z Zaburzeniami Rozwoju Psychoruchowego
ul. Plantowa 7, 91-104 Łódź, tel./ fax (042) 652 79 74
e-mail: zss5@szkoly.lodz.pl
<http://www.zss5.edu.lodz.pl/>

Piotrków Trybunalski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Centrum Edykacyjno-Rehabilitacyjne SZANSA
ul. Wysoka 21, 97-300 Piotrków Trybunalski, tel./ fax (044)732 66 74
zoz-mail : 1000943@zoz.org.pl
e-mail: osrodek@pro.onet.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Aleja 3-go Maja 28/34, 97-300 Piotrków Trybunalski, tel. (044) 732 67 76, 732 67 77,
fax (044) 044 732 69 37
e-mail: sos-w@wp.pl
<http://www.soswpiotrkow.eu/>

Skierniewice

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka
Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju
ul. Nowobielańska 100, 96-100 Skierniewice, tel./ fax (046) 833 96 00
e-mail: soswskierniewice@op.pl
<http://soswskierniewice.edupage.org/>

powiat kutnowski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Dąbrowskiego 1, 99-300 Kutno, tel. (024) 253 38 29, fax (024) 253 38 29
e-mail: pppkutno@poczta.onet.pl
<http://pppkutno.prv.pl/>

Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy "Niezapudka"
Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym
Punkt wczesnego wspomagania rozwoju
ul. 29 Listopada 27, 99-300 Kutno, tel. (024) 253 34 27, fax(024) 253 34 27
e-mail: orew.niezabudka@poczta.onet.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 w Kutnie
ul. Kościuszki 24, 99-300 Kutno, tel./ fax (024) 355 78 87
e-mail: oswkutno@kki.net.pl
<http://www.surdokutno.pl/>

powiat łaski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Łasku

ul. Batorego 31, 98-100 Łask, tel./ fax (043) 675 20 46

e-mail: ppplask@op.pl

powiat łęczyski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Juliana Tuwima w Stemplewie

Stemplew 35, 99-140 Świnice Warckie, tel./ fax (063) 288 11 06, 288 11 07

e-mail: sekretariat@soswstemplew.com

<http://www.soswstemplew.com/>

Zespół Placówek Edukacyjno-Wychowawczych w Łęczycy

ul. Kaliska 13, 99-100 Łęczycza , tel. (024) 388 36 00, 721 35 85, fax (024) 388 36 00

e-mail: sekretariat@zpewleczyca.szkolnastrona.pl

<http://zpewleczyca.szkolnastrona.pl/>

powiat opoczyński

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Przedszkole nr 8 z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Mikołaja Kopernika 10A, 26-300 Opoczno tel. (044) 755 18 42

e-mail: przedszkolenr8@um.opoczno.pl

<http://www.p8opoczno.wikom.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych im. Jana Brzechwy w Opocznie

ul. Piotrkowska 61, 26-300 Opoczno, tel. (044) 736 14 55, fax (044) 736 14 56

e-mail: brzechwaopoczno@poczta.tp.pl

powiat pabianicki

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Przedszkole Miejskie nr 16 w Pabianicach z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi „Szczęśliwa Szesnastka”

ul. Bugaj 58, 95-200 Pabianice, tel. (042) 215 95 11, tel. kom.0 509 441 431

e-mail: pm16-pabianice@o2.pl

<http://www.pm16.bugaj.pabianice.pl/>

powiat poddębicki

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Narutowicza 13, 99-200 Poddębice, tel./ fax (043) 678 29 77

e-mail: ppppoddebice@wp.pl

<http://www.ppppoddebice.republika.pl/>

powiat radomszczański

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Piastowska 21, 97-500 Radomsko, tel./ fax (044) 683 41 14

e-mail: pppradomsko@wp.pl

<http://www.ppp.radomsko.pl/>

powiat sieradzki

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

Plac Wojewódzki 3, 98-200 Sieradz, tel. (043) 822 42 70

e-mail: porped@poczta.onet.pl

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. 3-go Maja 29, 98-290 Warta, tel./ fax (043) 829 47 34

e-mail: poradniawarta@interia.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Sieradzu

ul. Krakowskie Przedmieście 58, 98-200 Sieradz, tel. (043) 822 76 51, 822 45 63,

fax (043) 822 00 87

e-mail: specsier@pro.onet.pl

<http://www.sosw-sieradz.webd.pl/>

powiat wieluński

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Stowarzyszenie Integracyjne Działające na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Ich Rodzin "Tacy Sami"

Ośrodek Rehabilitacyjny dla Dzieci Niepełnosprawnych

ul. Traugutta 40, 98-300 Wieluń, tel. 0 509 023 932

e-mail: tacy sami1@op.pl

<http://www.tacysami-wielun.pl/>

powiat wieruszowski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Waryńskiego 14, 98-400 Wieruszów, tel./ fax (062) 784 12 95

e-mail: pppwieruszow@vp.pl

<http://www.pppwieruszow.republika.pl/>

powiat zgierski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Miejskie Przedszkole nr 3 Integracyjne z Oddziałami Specjalnymi w Zgierzu

ul. Mielczarskiego 26, 95-100 Zgierz, tel./ fax (042) 716 26 72, fax (042) 716 18 67

e-mail: mp3zgierz@tlen.pl

<http://www.mp3.zgierz.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych w Głownie

ul. Mikołaja Kopernika 24/26, 95-015 Głowno, tel./ fax (042) 719 08 54

e-mail: ml-zss@wp.pl

■ PLACÓWKI PRZEDSZKOLNE I SZKOLNE DLA DZIECI Z AUTYZMEM

Dzieci z autyzmem, z zespołem Aspergera i innymi zaburzeniami rozwojowymi w wieku przedszkolnym i szkolnym mają prawo do otrzymania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. O jego wydanie wnioskuje rodzice.

Orzeczenie to jest wydawane dla dzieci i młodzieży, które wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki i metod kształcenia. Na tej podstawie przedszkole lub szkoła dostosowuje warunki i formy nauczania do potrzeb dziecka określonych w orzeczeniu. Prawo oświatowe gwarantuje dzieciom i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi możliwość uczęszczania do wszystkich typów przedszkoli i szkół: ogólnodostępnych (tzw. masowych), integracyjnych, z oddziałami integracyjnymi, specjalnych, z oddziałami specjalnymi.

Placówka oświatowa, do której uczęszcza dziecko, ma zapewnić mu realizację zaleceń określonych w orzeczeniu. Uczeń taki ma także prawo do dostosowania treści nauczania, a co za tym idzie – dostosowania systemu jego oceniania. Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży z autyzmem wydają poradnie psychologiczno-pedagogiczne wskazane przez kuratora oświaty.

Jeżeli stan zdrowia dziecka znacznie utrudnia lub uniemożliwia uczęszczanie do szkoły (w tym do kl. 0), może być wydane orzeczenie o nauczaniu indywidualnym. Zajęcia te mogą być organizowane w domu rodzinnym, szkole lub w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym. Możliwe jest także wprowadzanie ucznia na zajęcia z innymi dziećmi, z klasą.

Podstawa prawna:

- Ustawa z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004 r., nr 256, poz. 2572 z późn. zm.),*
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dn. 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. z 2005 r., nr 19, poz. 166),*
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dn. 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. z 2005 r., nr 19, poz. 167),*
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. z 2008 r., nr 173, poz. 1072),*
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 18 września 2008 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. z 2008 r., nr 175, poz. 1086).*

- Gdzie szukać informacji? ►►** Informacje o przedszkolach i szkołach integracyjnych można znaleźć w Urzędzie Gminy (Miasta) oraz w Kuratorium Oświaty. Informacje o szkołach specjalnych znajdują się w starostwach powiatu i w Kuratoriach Oświaty.

Jeżeli masz problemy z uzyskaniem dostępu do wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, przedszkola, szkoły, poradni psychologiczno-pedagogicznej możesz kontaktować się z:

- wójt, burmistrzem, prezydentem miasta odpowiedzialnym za sprawy edukacji,
- starostą odpowiedzialnym za sprawy edukacji (jeżeli chodzi o szkoły specjalne, poradnie psychologiczno-pedagogiczne).

Jeżeli przedszkole, szkoła, poradnia psychologiczno-pedagogiczna łamie prawa ucznia (nie realizuje zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, nie organizuje zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, nie dostosowuje programu nauczania do potrzeb dziecka z orzeczoną kształceniem specjalnym), możesz kontaktować się z Rzecznikiem Praw Ucznia (osobą odpowiedzialną za kształcenie uczniów niepełnosprawnych) w:

Kuratorium Oświaty w Łodzi

al. Kościuszki 120a, 90-446 Łódź, tel. (042) 637 70 55, fax (042) 636 03 85
e-mail: kolodz@kuratorium.lodz.pl
<http://www.kuratorium.lodz.pl/page/index.php>

lub delegaturą Kuratorium Oświaty na Twoim terenie:

Delegatura Kuratorium Oświaty w Sieradzu

Plac Wojewódzki 3, 98-200 Sieradz, tel. (043) 827 19 47, fax (043) 822 52 95
e-mail: kolozdelsieradz@neostrada.pl
<http://www.kuratorium.lodz.pl/page/index.php?str=6&id=31>

Delegatura Kuratorium Oświaty w Skierniewicach

ul. Jagiellońska 29, 96-100 Skierniewice, tel. (046) 833 44 62, 046 834 16 09,
fax (046) 833 45 61
e-mail: delegatura.skierniewice@gmail.com
<http://www.kuratorium.lodz.pl/page/index.php?str=6&id=29>

Delegatura Kuratorium Oświaty w Piotrkowie Trybunalskim

ul. Sienkiewicza 16a , 97-300 Piotrków Trybunalski, tel. (044) 649 77 41
e-mail: delegatura-pt@kuratorium.lodz.pl
<http://www.kuratorium.lodz.pl/page/index.php?str=6&id=30>

■ SZKOŁY, W KTÓRYCH UCZĄ SIĘ DZIECI Z AUTYZMEM

Dzieci z autyzmem mają prawo uczęszczać do wszystkich placówek edukacyjnych (ogólnodostępnych, integracyjnych, specjalnych).

■ SZKOŁY I PRZEDSZKOLA SPECJALNE ORAZ PROWADZĄCE ODDZIAŁY SPECJALNE:

Łódź

Niepubliczne Przedszkole dla Dzieci z Dysfunkcjami Ruchu oraz Opóźnieniami Psychoruchowymi

ul. Rybna 7 a-e, 91-055 Łódź, tel. (042) 654 84 56
e-mail: przedszkole@rybna7.pl
<http://www.rybna7.pl/>
- w Przedszkolu są dzieci z autyzmem

Przedszkole Specjalne nr 1

ul. Gandhiego 26, 91-015 Łódź, tel. (042) 612 20 81
e-mail: ps1lodz@wp.pl
<http://www.ps1.szkoły.lodz.pl/>
- w Przedszkolu są dzieci z autyzmem

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 201 przy Dziennym Oddziale Psychiatrycznym dla Dzieci ZOZ

ul. Głogowa 3, 91-474 Łódź, tel. (042) 616 01 09
e-mail: szkola201@wp.pl
<http://szkola201.strona.pl/>

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 187

ul. Tatrzańska 105, 93-279 Łódź, tel. (042) 643 16 66
e-mail: specszkola187@wp.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. J. Korczaka

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna nr 22 dla Młodzieży Słyszczącej o Obniżonej Normie Intelktualnej, Młodzieży Niestyszczącej i Słabo Słyszczącej
Technikum Uzupełniające Specjalne nr 22 dla Młodzieży Niestyszczącej i Słabo Słyszczącej
4 letnie Technikum dla Niestyszczących i Słabo Słyszczących nr 24 (po gimnazjum)
Szkoła Policealna dla Niestyszczących i Słabo Słyszczących
Internat

ul. Siedlecka 7 /21, 93-138 Łódź, tel. (042) 684 51 48, 684 60 19, fax (042) 684 60 19
e-mail: sosw1lodz@poczta.onet.pl
<http://www.sosw1.szkoły.lodz.pl/>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 Reymontówka

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 95
Publiczne Gimnazjum Specjalne nr 64
Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 2
Zespoły rewalidacyjno-wychowawcze
Internat

ul. Spadkowa 11, 91-232 Łódź, tel./ fax (042) 652 83 99
e-mail: soswlodz2@wp.pl
<http://www.sosw2.edu.pl/>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 3 im. H. Jordana "Jordanówka"

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 177
Publiczne Gimnazjum Specjalne nr 65
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy nr 3
Internat

ul. Tkacka 34/36, 90-156 Łódź, tel. (042) 678 93 23, tel./ fax (042) 678 13 72
e-mail: sosw3@interia.pl, internat@sosw3.pl
<http://www.sosw3.pl/home.html>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 4 dla dzieci niesłyszących

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 97
Gimnazjum Specjalne Nr 66
Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka

(dzieci od 0 do 7 roku życia:

- z wadą słuchu o różnej genezie i stopniu,
- ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, którym towarzyszy wada słuchu,
- z zaburzeniami mowy wynikającymi z wrodzonych lub nabytych uszkodzeń OUN)

Internat

ul. Krzywickiego 20, 90-149 Łódź, tel. (042) 678 47 00, 678 19 31
e-mail: sosw@edu.lodz.pl, cisza.sosw@edu.lodz.pl,
<http://www.sosw.edu.lodz.pl/>

- w Ośrodku są dzieci z autyzmem sprzężonym z wadami słuchu

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 5 dla Dzieci Słabosłyszących

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 180
Gimnazjum Specjalne nr 67
XXIII Liceum Profilowane dla młodzieży słabo słyszającej i niesłyszącej
(profil usługowo – gospodarczy)

Internat

ul. Wólczańska 121/123, 90-521 Łódź, tel. (042) 636 86 42, fax (042) 636 89 62
e-mail: slabo_slysze@tlen.pl
<http://www.slaboslysze.pl/>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 6 dla Dzieci Niewidomych i Słabowidzących im. mjr Hieronima Baranowskiego

Oddziały Przedszkolne

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 39

Publiczne Gimnazjum Specjalne nr 68

LVI Liceum Ogólnokształcące Specjalne dla Młodzieży Niewidomej

Technikum nr 23

Internat

Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju

ul. Dziewanny 24, 91-866 Łódź, tel./ fax (042) 657 79 41, tel./ fax (042) 6577811

e-mail: sekretariat@blind.edu.pl

<http://www.blind.edu.pl/index.php?dzial=oosrodku&t=powitanie&a=c>

Zespół Szkół Specjalnych nr 1

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 88

Gimnazjum Specjalne nr 1

ul. Wierzbowa 37/39, 90-245 Łódź, tel. (042) 678 91 30

Zespół Szkół Specjalnych nr 2

Oddziały Przedszkolne

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 90 im. Marii Grzegorzewskiej

Gimnazjum Specjalne nr 56

Szkoła Przystosowująca do Pracy nr 1

Zespoły rewalidacyjno-wychowawcze

ul. Karolewska 30/34, 90-561 Łódź, tel. (042) 635 17 80, 209 37 17, 661 11 52,

fax (042) 635 17 85

e-mail: zss2@toya.net.pl

<http://www.zss2.edu.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych nr 3 im. Jacka Kuronia w Łodzi

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 105

Specjalne Gimnazjum Publiczne nr 57

ul. Sucharskiego 2, 91-744 Łódź, tel. (042) 656 16 58

e-mail: zss3@poczta.onet.pl

<http://zss3.szkolnastrona.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych nr 4

Oddziały Przedszkolne

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 128 im. Jana Brzechwy

Publiczne Gimnazjum Specjalne nr 58

Zespoły Rewalidacyjno-Wychowawcze

ul. Niciarniana 2a, 92-208 Łódź, tel. (042) 678 93 05

e-mail: zssnr4_lodz@poczta.onet.pl

<http://www.ids.uni.lodz.pl/zss4/>

Filia ZSS nr 4

ul. Ćwiklińskiej 5a, 92-508 Łódź

- w Zespole Szkół uczą się dzieci z autyzmem

Zespół Szkół Specjalnych nr 5

Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju dla Dzieci
z Zaburzeniami Rozwoju Psychoruchowego

Oddziały Przedszkolne

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 168

Publiczne Gimnazjum Specjalne nr 59

Zespoły Rewalidacyjno-Wychowawcze

ul. Plantowa 7, 91-104 Łódź, tel./ fax (042) 652 79 74

e-mail: zss5@szkoly.lodz.pl

<http://www.zss5.edu.lodz.pl/>

- w Zespole Szkół uczą się dzieci z autyzmem

Zespół Szkół Specjalnych nr 6

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 176

Gimnazjum Specjalne nr 60

ul. Roosevelta 11/13, 90-056 Łódź, tel./ fax (042) 636 29 48

e-mail: zss6@interia.pl

<http://www.zss6.edu.lodz.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych nr 7

Oddział Przedszkolny

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 194

Gimnazjum Specjalne nr 61

Zespoły Rewalidacyjno-Wychowawcze

ul. Siarczana 29/35, 93-143 Łódź, tel. (042) 643 66 26

e-mail: siarczana@poczta.onet.pl

<http://www.zss7.pl/>

**Zespół Szkół Specjalnych nr 8 przy Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym nr 4
im. M. Konopnickiej**

Oddziały Przedszkolne

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 146

Publiczne Gimnazjum Specjalne nr 62

ul. Sporna 36/50, 91-738 Łódź, tel. (042) 617 79 38

e-mail: zss8lodz@vp.pl

<http://www.zss8lodz.republika.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych nr 9 przy Centrum Leczenia Chorób Płuc i Rehabilitacji

Przedszkole Specjalne

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 60

Gimnazjum Specjalne nr 63

ul. Wycieczkowa 86, 91-518 Łódź, tel. (042) 617 74 80

e-mail: zss9@op.pl

<http://www.zss9.cba.pl/>

Zespół Szkół Zawodowych Specjalnych nr 2

Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Słabo Widzących

Zasadnicza Szkoła Zawodowa

Zasadnicza Szkoła Zawodowa

Aleja I Dywizji 16/18, 91-836 Łódź, tel. (042) 657 16 53, fax (042) 657 40 65

e-mail: zszs2@szkoly.lodz.pl

Piotrków Trybunalski

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 1

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 17

Gimnazjum Specjalne nr 6

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

Wczesne wspomaganie rozwoju

Aleja 3-go Maja 28/34, 97-300 Piotrków Trybunalski, tel. (044) 732 67 76, 732 67 77,

fax (044) 044 732 69 37

e-mail: sos-w@wp.pl

<http://www.soswpiotrkow.eu/>

- w Ośrodku uczą się dzieci z autyzmem

Skierniewice

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka

Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju

Przedszkole dla dzieci z autyzmem

Przedszkole Specjalne

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

Zasadnicza Specjalna Szkoła Zawodowa

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

Zespół Rewalidacyjno-Wychowawczy

ul. Nowobielańska 100, 96-100 Skierniewice, tel./ fax (046) 833 96 00

e-mail: soswskierniewice@op.pl

<http://soswskierniewice.edupage.org/>

powiat bełchatowski

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. gen Janusza Głuchowskiego

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 6

Gimnazjum Specjalne nr 6

III Zasadnicza Specjalna Szkoła Zawodowa

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

Internat

ul. Targowa 20, 97-400 Bełchatów, tel. (044) 633 60 08, 0 509 515 279 (dyrektor)

e-mail: sekretariat@soswbelchatow.pl

<http://www.soswbelchatow.pl/index.php?id=opisPL>

powiat brzeziński

Zespół Szkół Specjalnych w Brzezinach

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

ul. Konstytucji 3-go Maja 3, 95-060 Brzeziny, tel./ fax (046) 874 37 22

e-mail: saz1965@tlen.pl

<http://www.zssbrzeziny.wikom.pl/strona1.htm>

powiat kutnowski

Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy "Niezabudka" Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym

Punkt wczesnego wspomaganie rozwoju

ul. 29 Listopada 27, 99-300 Kutno, tel. (024) 253 34 27, fax (024) 253 34 27

e-mail: orew.niezabudka@poczta.onet.pl

- *Ośrodek może przyjąć na wczesne wspomaganie rozwoju dzieci z autyzmem*

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 1 im. Marii Konopnickiej w Kutnie

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne nr 5 dla upośledzonych umysłowo

Zasadnicza Specjalna Szkoła Zawodowa dla Upośledzonych Umysłowo

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

VI Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu lekkim

Internat

ul. Przemysłowa 6, 99-300 Kutno, tel. (024) 254 74 39, fax (024) 254 25 99

e-mail: sosw1kutno@onet.eu

<http://sosw1kutno.edupage.org/>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 w Kutnie

Wczesne wspomaganie rozwoju

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 13 dla Słabo Słyszających

Gimnazjum Specjalne nr 5 dla Słabo Słyszających

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna nr 7 dla Słabo Słyszających

Internat

ul. Kościuszki 24, 99-300 Kutno, tel./ fax (024) 355 78 87

e-mail: oswkutno@kki.net.pl

<http://www.surdokutno.pl/>

- *w Ośrodku uczą się dzieci z autyzmem*

powiat łaski

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Łasku

Szkoła Podstawowa dla uczniów z upośledzeniem w stopniu lekkim

Gimnazjum dla uczniów z upośledzeniem w stopniu lekkim

Klasy dla dzieci upośledzonych w stopniu umiarkowanym i znacznym

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna nr 3

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

ul. Mickiewicza 6, 98-100 Łask, tel. (043) 675 26 37, fax (043) 676 33 26

e-mail: soszw1@neostrada.pl

<http://www.soszw1.freens.pl/>

powiat łęczycki

Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy im. Juliana Tuwima w Stemplewie

Wczesne wspomaganie rozwoju

Przedszkole Specjalne

Szkoła Podstawowa Specjalna

- klasa dla dzieci z autyzmem

Gimnazjum Specjalne

Szkoła Zawodowa Specjalna

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące

Internat

Stemplew 35, 99-140 Świnice Warckie, tel./ fax (063) 288 11 06, 288 11 07

e-mail: sekretariat@soswstemplew.com

<http://www.soswstemplew.com/>

Zespół Placówek Edukacyjno-Wychowawczych w Łęczycy

Wczesne wspomaganie rozwoju

Przedszkole Specjalne

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

Zespół rewalidacyjno-wychowawczy

Internat

Bursa

ul. Kaliska 13, 99-100 Łęczycza , tel. (024) 388 36 00, 721 35 85, fax (024) 388 36 00

e-mail: sekretariat@zpewleczyca.szkolnastrona.pl

<http://zpewleczyca.szkolnastrona.pl/>

- Dyrekcja zastanawia się nas utworzeniem klasy dla dzieci z autyzmem

powiat łowicki

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

Szkoła Zawodowa Specjalna

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

Internat

ul. Powstańców 1863r. 12, 99-400 Łowicz, tel.837-57-72, fax (046) 837 57 12

e-mail: soswlowicz@pro.onet.pl

<http://www.lowiczsosw.republika.pl/>

powiat łódzki wschodni

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

Internat

ul. Budowlanych 8, 95-040 Koluszki, tel. (044) 714 19 63, fax (044) 714 19 63

e-mail: soswk1@wp.pl

<http://www.soswkoluszki.republika.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych w Tuszynie z siedzibą w Górkach Dużych
Szkoła Podstawowa Nr 3 Specjalna w Tuszynie
Gimnazjum Specjalne
ul. Jutroszewska 17, 95-080 Tuszyn, tel./ fax (042) 232 13 88
e-mail: spec.gorki@wp.pl

powiat opoczyński

Zespół Szkół Specjalnych im. Jana Brzechwy w Opocznie
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy
ul. Piotrkowska 61, 26-300 Opoczno, tel. (044) 736 14 55, fax (044) 736 14 56
e-mail: brzechwaopoczno@poczta.tp.pl
- w Zespole Szkół uczą się dzieci z autyzmem

powiat pabianicki

Przedszkole nr 2 z oddziałami integracyjnymi i z oddziałem specjalnym w Konstancynie Łódzkim
ul. Sadowa 8, 95-050 Konstancynów Łódzki, tel./ fax (042) 211 17 90
e-mail: przedszkole_2@post.pl
<http://przedszkolenr2konstancynow.blox.pl/html>

Przedszkole Miejskie nr 16 w Pabianicach z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi „Szczęśliwa Szesnastka”
ul. Bugaj 58, 95-200 Pabianice, tel. (042) 215 95 11, tel. kom.0 509 441 431
e-mail: pm16-pabianice@o2.pl
<http://www.pm16.bugaj.pabianice.pl/>
- w Przedszkolu są dzieci z autyzmem

Zespół Szkół Specjalnych nr 4 im. Marii Grzegorzewskiej w Konstancynie Łódzkim
Szkoła Podstawowa Specjalna nr 4
Gimnazjum Specjalne nr 4
Ponadgimnazjalna Specjalna Szkoła Przystosowująca do Pracy nr 4
ul. Zgierska 10, 95-050 Konstancynów Łódzki, tel./ fax (042) 211 15 60
email: zsskonst@interia.pl
<http://www.zss4.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych nr 5 im. Marii Konopnickiej
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne nr 5
Specjalna Szkoła Zawodowa
ul. Pułaskiego 32, 95-200 Pabianice, tel. (042) 215 24 83
e-mail: szkolaspecjalna@infocentrum.com
<http://www.zsspabianice.pl/>

powiat pajęczański

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Działoszynie

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 3

Gimnazjum Specjalne nr 2

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

ul. Grota Roweckiego 2, 98-355 Działoszyn, tel./ fax (043) 841 43 50

e-mail: soszw@onet.eu

powiat radomszczański

Przedszkole Specjalne

ul. Piastowska 10a, 97-500 Radomsko, tel. (044) 685 44 48

e-mail: dyrektorps@radomsko.pl

<http://www.ps.radomsko.pl/>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Radomsku

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

Internat

ul. Piastowska 12, 97-500 Radomsko, tel. (044) 683 46 82, 683 47 03, fax (044) 683 46 82

e-mail: soswradomsko@poczta.fm

powiat rawski

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

ul. Przemysłowa 2, 96-200 Rawa Mazowiecka, tel. (046) 815 42 90, fax. (046) 815 49 15

e-mail: sosw.rawamaz@interia.pl

powiat sieradzki

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Sieradzu

Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju

Przedszkole Specjalne

- w Przedszkolu są dzieci z autyzmem

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 5

Gimnazjum Specjalne nr 4

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna nr 3

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

Internat

ul. Krakowskie Przedmieście 58, 98-200 Sieradz, tel. (043) 822 76 51, 822 45 63,

fax (043) 822 00 87

e-mail: specsier@pro.onet.pl

<http://www.sosw-sieradz.webd.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych w Warcie
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Marii Konopnickiej
Gimnazjum nr 2 im. Marii Konopnickiej
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy
ul. 3-go Maja 29, 98-290 Warta, tel./ fax (043) 829 46 15
e-mail: lajswiola@poczta.onet.pl
<http://www.szkołaspecjalna-warta.neostrada.pl/>

powiat tomaszowski

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Tomaszowie Mazowieckim
im. Marii Grzegorzewskiej
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy
Internat
ul. Majowa 1/13, 97-200 Tomaszów Mazowiecki, tel./ fax (044) 724 50 66, 724 54 33
e-mail: soswtom@neostrada.pl
<http://www.soswtom.neostrada.pl/>

powiat wieluński

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Gromadziech
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy
Internat
Gromadzie 49, 98-310 Czarnożyły, tel. (043) 841 62 92, 841 62 89
e-mail: soszwgromadzie@poczta.onet.pl
<http://osrodek.atspace.com/>

Zespół Szkół Specjalnych w Wieluniu
Szkoła Podstawowa Specjalna nr 3
Gimnazjum Specjalne nr 4
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
ul. Traugutta 12, 98-300 Wieluniu, tel./ fax (043) 843 83 59
e-mail: zs5wielun@op.pl
<http://zsswielun.cba.pl/>

powiat zduńskowolski

Zespół Szkół Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej w Zduńskiej Woli
Przedszkole Specjalne
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Szkoła Zawodowa Specjalna nr 5
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy
ul. Zielona 59a, 98-220 Zduńska Wola, tel. (043) 823 33 99, fax (043) 824 72 71
e-mail: sekretariat.zss_zdw@interia.pl, zss_zdw@interia.pl

powiat zgierski

Miejskie Przedszkole nr 3 Integracyjne z Oddziałami Specjalnymi w Zgierzu

ul. Mielczarskiego 26, 95-100 Zgierz, tel./ fax (042) 716 26 72, fax (042) 716 18 67

e-mail: mp3zgierz@tlen.pl

<http://www.mp3.zgierz.pl/>

- w Przedszkolu są dzieci z autyzmem

Szkoła Podstawowa Specjalna przy Specjalistycznym ZOZ dla Dzieci w Sokolnikach

ul. Emilii Szczanieckiej 2/12, 95-039 Sokolniki, tel. (042) 719 08 69

e-mail: sokolniki3@tlen.pl

Zespół Szkół Specjalnych im. Stefana Kopcińskiego w Aleksandrowie Łódzkim

Klasy życia

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna

Zespół rewalidacyjno-wychowawczy

ul. Franciszkańska 14/16, 95-070 Aleksandrów Łódzki, tel. / fax (042) 712 44 67

e-mail: zsspec_aleks@poczta.onet.pl

<http://www.zssaleksandrow.wikom.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych w Głownie

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 5

Gimnazjum Specjalne nr 3

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

ul. Mikołaja Kopernika 24/26, 95-015 Głowno, tel./ fax (042) 719 08 54

e-mail: ml-zss@wp.pl

- w Zespole Szkół uczą się dzieci z autyzmem

Zespół Szkół Specjalnych w Ozorkowie

Szkoła Podstawowa Specjalna nr1

Gimnazjum Specjalne nr 2

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

ul. Tadeusza Kościuszki 27, 95-035 Ozorków, tel./ fax (042) 718 93 51

e-mail: zssozorkow@poczta.onet.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Zgierzu

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 13 - dla dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym

Gimnazjum Specjalne nr 4 - dla dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna nr 3

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy - dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym

Zespoły rewalidacyjno – wychowawcze - dla dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu głębokim

ul. Parzęczewska 46, 95-100 Zgierz, tel./ fax (042) 719 08 61, (042) 715 25 67

e-mail: soswzgierz@op.pl

<http://www.sosw.miasto.zgierz.pl/>

■ SZKOŁY I PRZEDSZKOLA INTEGRACYJNE LUB Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI:

Łódź

Niepubliczne Przedszkole Integracyjne „Słyszę Serce”
(prowadzone przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Pomocy „Słyszę Serce”
ul. Skarbowa 28, 91-473 Łódź, tel./ fax (042) 616 09 69, tel. kom. 0 510 131 407
email: pocza@slyszeserce.org.pl
http://www.slyszeserce.org.pl/
ul. Osinowa 24, 91-348 Łódź, tel. (042) 651 31 81, fax (042) 261 60 96
e-mail: instytut@slyszeserce.org.pl

Przedszkole Miejskie nr 36 Integracyjne
ul. Ceramiczna 7/9, 93-547 Łódź, tel. (042) 684 78 97, fax (042) 684 06 17
e-mail: przedszkole36@wp.pl
http://www.pm36lodz.wikom.pl/

Przedszkole Integracyjne "Hulajnoga"
ul. Elsnera 8, 92-504 Łódź, tel. 0 501 252 152
(prowadzone przez Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży "Hulajnoga")
ul. Warecka 3, 91-202 Łódź
(prowadzone przez "Asilo" sp. z o.o.)
e-mail: biuro@hulajnoga.org.pl
http://www.hulajnoga.org.pl/?gclid=CK-nhMGM7KgCFcOHDgodyVSrDg

Przedszkole Miejskie nr 109 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Jana 6, 91-350 Łódź, tel. (042) 651 96 40
e-mail: przedszkole_nr109_jana6@poczta.onet.pl

Przedszkole Miejskie nr 114 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Starosikawska 18 , 91-754 Łódź, tel. (042) 616 00 42
e-mail: przedszkole114@wikom.pl

Przedszkole Miejskie nr 137 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Grota-Roweckiego 6, 93-217 Łódź, tel. (042) 252 91 00, 252 91 01, 252 84 44
e-mail: pm137@op.pl
http://www.wikom.pl/pm137lodz/

Przedszkole Miejskie nr 175 z Oddziałem Integracyjnym
ul. Mieczysławy Ćwiklińskiej 9, 92-508 Łódź, tel./ fax (042) 673 01 18

Przedszkole Miejskie nr 185 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Szpitalna 13, 92-207 Łódź, tel./ fax (042) 674 36 12
e-mail: pm185@toya.net.pl
http://www.pm185.szkoły.lodz.pl/

Przedszkole Miejskie nr 206 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Lermontowa 7, 92-512 Łódź, tel. (042) 672 70 89, fax (042) 672 70 79
e-mail: pm206lodz@interia.pl
http://przedszkole.ms.sebdan.com/main/

Przedszkole Miejskie nr 214 z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Batalionów Chłopskich 21, 94-058 Łódź, tel. (042) 252 38 89, 252 38 88, 252 38 91,
687 06 35
e-mail: pm214@wp.pl
<http://www.pm214.szkoly.lodz.pl/>

Przedszkole Miejskie nr 221 Integracyjne

al. marsz. Śmigłego-Rydza 38, 93-281 Łódź, tel./ fax (042) 643 93 98
e-mail: pm221@kappa.com.pl
<http://pm221.szkoly.lodz.pl/>

Szkoła Podstawowa nr 149 z klasami integracyjnymi

ul. Tatrzańska 69a, 93-219 Łódź, tel./ fax (042) 643 52 42
e-mail: sp149@toya.net.pl

Gimnazjum nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi im. Królowej Jadwigi w Łodzi

ul. Jaracza 26, 90-262 Łódź, tel./ fax (042) 633 19 96
e-mail: gim2_lodz@gazeta.pl, 90262g2@gazeta.pl

Piotrków Trybunalski

Przedszkole Samorządowe z Oddziałami Integracyjnymi nr 24 im. Misia Uszatka

ul. Topolowa 14a, 97-300 Piotrków Trybunalski, tel./ fax (044) 733 90 37

powiat bełchatowski

Integracyjne Przedszkole Samorządowe nr 3

Os. Okrzei 15a, 97-400 Bełchatów, tel. (044)6324641
e-mail: ps3belchatow@op.pl
<http://www.przedszkolenr3.type.pl/>

**Przedszkole Samorządowe Nr 1 im. Marii Konopnickiej
z oddziałami integracyjnymi w Żelowie**

ul. Kościuszki 57, 97-425 Żelów, tel. (044) 634 12 89
e-mail: przedszkole1.zelow@onet.eu
<http://zelowps1.republika.pl/>

Publiczne Gimnazjum nr 1 z oddziałami integracyjnymi im. Szarych Szeregów

ul. Dąbrowskiego 11, 97-400 Bełchatów, tel. (044) 632 87 08, fax (044) 632 95 34
e-mail: pg1bel@poczta.onet.pl
<http://main.pg1.belchatow.pl/>

powiat kutnowski

Integracyjne Przedszkole Miejskie nr 3 „Jarzębinka” w Kutnie

ul. Bema 15, 99-300 Kutno, tel. (024) 254 79 43
e-mail: ipm3kutno@neostrada.pl
<http://www.ipm3kutno.wikom.pl/>

powiat łowicki

Przedszkole Integracyjne nr 10 w Łowiczu "Pod Świerkami"

ul. Księżacka 26, tel./ fax (046) 837 53 03
e-mail: p10lowicz@op.pl, p10lowicz@wikom.pl
<http://www.p10lowicz.wikom.pl/>

powiat opoczyński

Przedszkole nr 8 z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Mikołaja Kopernika 10A, 26-300 Opoczno tel. (044) 755 18 42
e-mail: przedszkolenr8@um.opoczno.pl
<http://www.p8opoczno.wikom.pl/>
- w Przedszkolu są dzieci z autyzmem

powiat pabianicki

Przedszkole Miejskie nr 16 w Pabianicach z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi „Szczęśliwa Szesnastka”

ul. Bugaj 58, 95-200 Pabianice, tel. (042) 215 95 11, tel. kom.0 509 441 431
e-mail: pm16-pabianice@o2.pl
<http://www.pm16.bugaj.pabianice.pl/>
- w Przedszkolu są dzieci z autyzmem

Przedszkole nr 2 z oddziałami integracyjnymi i z oddziałem specjalnym w Konstancynie Łódzkim

ul. Sadowa 8, 95-050 Konstancynów Łódzki, tel./ fax (042) 211 17 90
e-mail: przedszkole_2@post.pl
<http://przedszkolenr2konstancynow.blox.pl/html>

Szkoła Podstawowa nr 1 z klasami integracyjnymi

ul. Pułaskiego 22/24, 95-200 Pabianice, tel./ fax (042) 215 25 35
e-mail: sp1pab@op.pl

Szkoła Podstawowa nr 8 z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Piotra Skargi 30, 95-200 Pabianice, tel. (042) 215 41 64, fax (042) 215 52 88
e-mail: sp8@poczta.onet.pl

Szkoła Podstawowa nr 9 z Oddziałami Integracyjnymi w Pabianicach

ul. Partyzancka 56A, 95-200 Pabianice, tel./ fax (042) 215 28 46
e-mail: pabianice-sp9@oswiata.org.pl
<http://sp9pabianice.edupage.org>

powiat sieradzki

Szkoła Podstawowa Integracyjna nr 8 w Sieradzu

ul. Szlachecka 11, 98-200 Sieradz, tel. (043) 822 37 19
e-mail: szkola.podstawowa8@neostrada.pl

powiat wieluński

Publiczne Przedszkole nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi w Wieluniu

Os. Kard. St. Wyszyńskiego 44, 98-300 Wieluń, tel. (043) 843 58 62
e-mail: przedszkole@przedszkole4.wielun.pl
<http://www.przedszkole4.wielun.pl/>

Szkoła Podstawowa nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi im. Powstańców Śląskich

ul. Traugutta 38, 98-300 Wieluń, tel./ fax (043) 843 42 75
e-mail: sp5gim3wielun@post.pl

powiat zduńskowolski

Publiczne Gimnazjum nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi im. Stefana Prawdzic Złotnickiego w Zduńskiej Woli

ul. Kilińskiego 27, 98-220 Zduńska Wola, tel. (043) 824 70 26
e-mail: gim40@vp.pl
<http://www.pg4zd-wola.pl/oferta.htm>

powiat zgierski

Miejskie Przedszkole nr 3 Integracyjne z Oddziałami Specjalnymi w Zgierzu

ul. Mielczarskiego 26, 95-100 Zgierz, tel./ fax (042) 716 26 72, fax (042) 716 18 67
e-mail: mp3zgierz@tlen.pl
<http://www.mp3.zgierz.pl/>

Szkoła Podstawowa nr 1 z oddziałami integracyjnymi

ul. Józefa Piłsudskiego 1, 95-100 Zgierz, tel. (042) 716 26 50, fax (042) 716 38 91
e-mail: sp1@miasto.zgierz.pl

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 4 im. T. Kościuszki w Ozorkowie

ul. Średnia 30, 95-035 Ozorków, tel./ fax (042) 710 31 80
e-mail: sp4ozorkow@interia.pl
<http://www.tadeuszek.republika.pl/>

Gimnazjum nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi im. Adama Mickiewicza

ul. Bolesława Leśmiana 1, 95-100 Zgierz, tel./ fax (042) 716 54 50
e-mail: dyrektor.gim3@miasto.zgierz.pl, sekretariat.gim3@miasto.zgierz.pl
<http://www.gim3.miasto.zgierz.pl/>

Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi nr 1

im. Jakuba Stefana Cezaka w Zgierzu

Liceum Ogólnokształcące z oddziałami integracyjnymi

Technikum

Zasadnicza Szkoła Zawodowa

Policealne Studium Zawodowe

Internat

ul. Długa 89/91, 95-100 Zgierz, tel. (042) 715 07 44, 715 07 15, fax (042) 715 07 34
e-mail: ekonomik@miasto.zgierz.pl
www.ekonomik.miasto.zgierz.pl

■ PRZEDSZKOLA I SZKOŁY PROWADZONE PRZEZ ORGANIZACJE
POZARZĄDOWE DZIAŁAJACE NA RZECZ OSÓB Z AUTYZMEM

Łódź

Fundacja Pomocy Dzieciom Jaś i Małgosia

ul. Tatrzańska 105, 93-279 Łódź, tel./ fax (042) 643 46 70

e-mail: pomoc@jasmalgosia.pl

www.jasmalgosia.pl

Centrum Terapii i Edukacji Fundacji Jaś i Małgosia

Przedszkole Specjalne Fundacji Jaś i Małgosia

- w Przedszkolu są 4 oddziały dla dzieci z autyzmem

i 1 oddział dla dzieci z różnymi zaburzeniami

Szkoła Podstawowa Specjalna Fundacji Jaś i Małgosia

- oddział dla dzieci z autyzmem

Gimnazjum Specjalne Fundacji Jaś i Małgosia

Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział w Łodzi

ul. Chocianowicka 198, 93-460 Łódź, tel. (042) 680 21 00, fax (042) 680 21 01

e-mail: navicula@life.pl

http://www.navicula.pl/

NAVICULA - Centrum Diagnostyki i Terapii Autyzmu

ul. Chocianowicka 198, 93-460 Łódź, tel. (042) 680 21 00, fax (042) 680 21 01

ul. Krzysztofa Cedry 2, 91-129 Łódź, tel. (042) 611 83 45

e-mail: navicula@life.pl

http://www.navicula.pl/

Ośrodek Terapeutyczno-Edukacyjny dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem

Specjalna Szkoła Podstawowa

Gimnazjum Specjalne

Szkoła Przystosowująca do Pracy

Internat

Przedszkole Specjalne dla Dzieci z Autyzmem

ul. Krzysztofa Cedry 2, 91-129 Łódź, tel. (042) 611 83 45

e-mail: navicula@life.pl

http://www.navicula.pl/

III. WSPARCIE OFEROWANE W RAMACH POMOCY SPOŁECZNEJ

Jeżeli jesteś w trudnej sytuacji życiowej,
spowodowanej wychowywaniem dziecka z autyzmem,
masz prawo skorzystać z różnych form wsparcia
oferowanego w ramach pomocy społecznej
przez ośrodek pomocy społecznej (OPS).

Spełniając warunki dotyczące dochodów, możesz starać się w OPS m.in. o zasiłek celowy. Natomiast niezależnie od dochodów masz prawo do pomocy w formie pracy socjalnej, poradnictwa oraz specjalistycznych usług opiekuńczych (pomoc dla Twojego dziecka).

■ SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE (SUO)

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi (SUO) są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. Usługi te są świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Wsparcie w postaci usług przyznaje się osobom, które wymagają pomocy innych. Ośrodek Pomocy Społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala w decyzji administracyjnej ich zakres, okres i miejsce świadczenia.

W ramach SUO prowadzone jest m.in.: uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, w tym także wspólne organizowanie i spędzanie czasu wolnego, korzystanie z usług różnych instytucji, asystowanie w codziennych czynnościach życiowych, usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu, t.j. współpraca ze specjalistami w zakresie wspierania psychologiczno-pedagogicznego i edukacyjno-terapeutycznego zmierzającego do wszechstronnej aktywizacji osoby korzystającej ze specjalistycznych usług. W ramach usług mogą być realizowane zalecenia przekazywane przez terapeutów do pracy w domu. Specjalistyczne usługi są świadczone przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania zawodu m.in.: pracownika socjalnego, psychologa, pedagoga, logopedy, terapeuty zajęciowego, asystenta osoby niepełnosprawnej lub innego zawodu dającego wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć określone specjalistyczne usługi. Osoby te muszą także posiadać określony w przepisach staż pracy.

■ **UWAGA** ►► Specjalistyczne usługi opiekuńcze są szczególnie cenną formą wspomaganie umożliwiającą m.in.:

- zapewnienie dzieciom i młodzieży intensywnych form kompleksowych oddziaływań (najlepiej przez współpracę osób świadczących SUO ze specjalistycznym ośrodkiem, w którym będą przygotowywane programy terapeutyczne, rehabilitacyjne i edukacyjne),
- pomoc asystenta w różnych sytuacjach życiowych – w placówkach edukacyjnych oraz aktywizacji społecznej i zawodowej, a także w integracji społecznej w codziennym życiu.

SUO przyznawane są niezależnie od dochodów. Jednak poziom dochodów odgrywa rolę przy ustalaniu odpłatności za korzystanie z usług. W przypadku dochodu poniżej 477 zł netto na osobę w rodzinie, usługi te realizowane są nieodpłatnie, w przypadku przekroczenia tego progu są współfinansowane w różnym stopniu przez świadczeniobiorcę.

» WAŻNE! «

Jeżeli chcesz starać się o specjalistyczne usługi opiekuńcze:

- należy złożyć w Ośrodku Pomocy Społecznej podanie o przyznanie tej formy pomocy (na kopii podania poprosz o potwierdzenie jego złożenia, podanie możesz także posłać listem poleconym),
- konieczne jest dołączenie zaświadczenia lekarskiego, wydanego przez lekarza psychiatrę, które określa potrzebę korzystania z usług,
- OPS przeprowadzi wywiad środowiskowy,
- OPS powinien wydać decyzję administracyjną dot. przyznania bądź nie tej formy pomocy,
- usługi przysługują niezależnie od tego czy rodzic zrezygnował z pracy, by opiekować się dzieckiem czy też pracuje,
- fakt, że dziecko chodzi do przedszkola czy szkoły nie stanowi powodu odmowy przyznania usług.

Więcej na temat SUO dla osób z zaburzeniami psychicznymi można przeczytać na stronie internetowej Fundacji SYNAPSIS:

http://www.synapsis.waw.pl/images/stories/pliki/porady/informacjedlarodzin/suo_06_2011.pdf

http://www.synapsis.waw.pl/_synapsis_1/images/stories/poradnictwo/informacje_dla_rodzicow/rozp_suo.pdf

■ ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE – ZASIŁEK CELOWY

Zasiłek celowy przyznawany jest na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej (np. pokrycie kosztów zakupu leków, opłacenie specjalistycznej terapii, niedostępnej w ramach publicznej służby zdrowia, pokrycie kosztów dojazdu na terapię, zakup żywności, opału).

Zasiłek ten przyznawany jest rodzinom, w których miesięczny dochód netto (po odjęciu składek emerytalno-rentowych, zdrowotnych i ew. alimentów płaconych przez członka rodziny) nie przekracza 351 zł na osobę.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach rodzinie przekraczającej kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości 351 zł lub 477 zł.

Z podaniem o zasiłek celowy należy zwrócić się do OPS w miejscu zamieszkania. W trakcie procedury przyznawania pomocy zostanie przeprowadzony wywiad środowiskowy przez pracownika socjalnego; trzeba będzie dostarczyć także informacje o dochodach rodziny.

■ PRACA SOCJALNA I PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE

Praca socjalna świadczona jest przez pracownika socjalnego i ma na celu wsparcie osób i rodzin (m.in. rozwinięcie i wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej), opiekujących się osobą z autyzmem. W ramach pracy socjalnej można oczekiwać wsparcia w pokierowaniu gdzie i jak załatwić sprawy związane np. z uzyskaniem dla dziecka stosownego orzeczenia, świadczeń. Pracownik socjalny powinien wspierać rodzinę także w szukaniu miejsc, w których można uzyskać pomoc dla dziecka, młodej czy dorosłej osoby z autyzmem, kierować do innych instytucji pomocowych. Praca socjalna i poradnictwo świadczone są osobom i rodzinom bez względu na posiadany przez nie dochód. Poradnictwo specjalistyczne,

w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub potrzebują wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. Poradnictwo rodzinne obejmuje szeroko rozumiane problemy dot. funkcjonowania rodziny, w tym problemy związane z opieką nad osobą niepełnosprawną. Prowadzenie pracy socjalnej i poradnictwa socjalnego nie wymaga przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, ani wydania decyzji administracyjnej w tej sprawie.

*Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2008 r., nr 115, poz. 728),
Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dn. 19 kwietnia 2005 r.
w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. z 2005 r., nr 77, poz. 672),
Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dn. 22 września 2005 r.
w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2005 r., nr 189, poz. 1598 z późn. zm.)*

Jeżeli masz problemy z uzyskaniem specjalistycznych usług opiekuńczych możesz kontaktować się z:

Wydziałem Polityki Społecznej w Łódzkim Urzędzie Wojewódzkim

ul. Żeromskiego 87, 90-502 Łódź, tel. (042) 664 20 01, 664 20 02, fax (042) 664 20 51

e-mail: PS@lodz.uw.gov.pl

<http://www.pomoc.lodzkie.eu/page/>

Regionalnym Centrum Polityki Społecznej

Jednostką Organizacyjną Samorządu Województwa Łódzkiego

ul. Snycarska 8, 91-302 Łódź, tel. (042) 203 48 00, 203 48 01, fax (042) 203 48 17

e-mail: info@rcpslodz.pl

<http://www.rcpslodz.pl/Aktualnosci/2/0/>

■ **Gdzie szukać informacji?** ►► W zależności od tego czy mieszkasz w gminie miejskiej, miejsko-wiejskiej, wiejskiej, ośrodek pomocy społecznej może nosić nazwę: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Informacje o Ośrodku Pomocy Społecznej w Twojej gminie możesz uzyskać w Urzędzie Gminy (Miasta).

IV. ŚWIADCZENIA SOCJALNE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN

Jeżeli wychowujesz dziecko niepełnosprawne (tj. z orzeczoną niepełnosprawnością), masz prawo do ubiegania się o świadczenia rodzinne (zasiłek pielęgnacyjny, zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, świadczenie pielęgnacyjne). Świadczenia te mają na celu pokrycie, choćby częściowe, wydatków związanych z wychowywaniem dziecka niepełnosprawnego.

■ ZASIŁEK PIELEGNACYJNY

Zasiłek pielęgnacyjny (153 zł miesięcznie) przyznawany jest zarówno dzieciom, jak i dorosłym, niezależnie od dochodów rodziny. Podstawą do jego przyznania jest m.in. złożenie wniosku oraz udokumentowanie niepełnosprawności danej osoby.

■ ZASIŁEK RODZINNY WRAZ Z DODATKAMI

Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami przyznawany jest na okres zasiłkowy trwający od września do końca sierpnia roku kolejnego. W przypadku, gdy w rodzinie jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza 583 zł.

Zasiłek rodzinny przysługuje do ukończenia przez dziecko: 18 r.ż. lub do końca nauki w szkole (nie dłużej niż do ukończenia 21 r.ż.), do 24 r.ż., jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i posiada orzeczenie o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Wysokość zasiłku rodzinnego wynosi miesięcznie: 68 zł na dziecko do 5 r.ż., 91 zł na dziecko pomiędzy 5, a 18 r.ż. oraz 98 zł na dziecko w wieku powyżej 18 r.ż. do ukończenia 24 r.ż.

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z tytułu m.in.:

- **opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego** (400 zł miesięcznie; maksymalnie przez 72 miesiące jeżeli rodzic przebywa na urlopie wychowawczym, by sprawować opiekę nad dzieckiem z orzeczoną niepełnosprawnością albo o znacznym stopniu niepełnosprawności),
- **kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego** (60 zł miesięcznie do ukończenia 16 r.ż., jeżeli dziecko ma wydane orzeczenie o niepełnosprawności, 80 zł miesięcznie na dziecko powyżej 5 r.ż. do 24 r.ż. jeżeli legitymuje się ono orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności),
- **rozpoczęcia roku szkolnego** (jednorazowo 100 zł dla dziecka, które rozpoczęło roczne przygotowanie przedszkolne – tzw. klasę 0, uczęszczającego do szkoły).

■ ŚWIADCZENIE PIELEGNACYJNE

Świadczenie pielęgnacyjne (520 zł miesięcznie) przysługuje z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością opieki nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności. W przypadku dziecka do 16 r.ż. w orzeczeniu powinny być zaznaczone łącznie wskazania: konieczności stałej lub długotrwałej opieki, lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W przypadku osoby pow. 16 r.ż. wymagane jest orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności. Od dnia 1 stycznia 2010 r. przyznanie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego nie jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego.

- **Gdzie ubiegać się o świadczenie?** ► Świadczenia rodzinne są przyznawane i wypłacane przez Urząd Gminy bądź Urząd Miasta. W niektórych gminach może być to także Ośrodek Pomocy Społecznej (wydział świadczeń rodzinnych). Zasiłek pielęgnacyjny może być wypłacany przez OPS lub oddział ZUS.

Podstawa prawna:

*Ustawa z dn. 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2003 r., nr 139, poz. 992 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dn. 2 czerwca 2005 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne (Dz. U. z 2005 r., nr 105, poz. 881 z późn. zm.),
Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 18 lipca 2006 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz. U. z 2006 r., nr 130, poz. 903).*

V. ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Jeżeli chcesz korzystać z uprawnień i świadczeń przysługujących osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom, Twoje dziecko powinno mieć wydane orzeczenie o niepełnosprawności (dla osób do 16 roku życia) lub orzeczenie o lekkim, umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia).

Orzeczenia te są wydawane na wniosek osoby zainteresowanej (lub jej przedstawiciela prawnego) na określony czas, zazwyczaj na 2-3 lata (orzeczenie o stopniu niepełnosprawności może być wydane bezterminowo). Orzeczenia te wydają Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności (w miastach na prawach powiatu są to Miejskie Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności). Aby otrzymać orzeczenie należy:

- złożyć do Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności wypełniony wniosek o wydanie orzeczenia,
- dołączyć do wniosku zaświadczenie lekarskie na określonym druku wypełnione przez lekarza, pod którego opieką znajduje się dana osoba (wskazane jest, aby w przypadku osoby z autyzmem lub innymi całościowymi zaburzeniami rozwojowymi, był to lekarz psychiatra),
- dołączyć do wniosku kserokopię dokumentacji medycznej, wyników badań, konsultacji, opinie psychologiczne, opinie pedagogiczne (dokumenty odnoszące się do potwierdzenia stanu zdrowia). Druk wniosku i zaświadczenia lekarskiego można otrzymać w siedzibie zespołu orzekającego,
- orzeczenie wydawane jest po przeprowadzeniu oceny stanu zdrowia – osoba zainteresowana jest wzywana na posiedzenie składu orzekającego, jeżeli lekarz wystawiający zaświadczenie, stwierdzi, że jest w stanie stawić się.

Orzeczenie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności zawiera m.in. wskazania do korzystania z systemu środowiskowego wsparcia, uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej, konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Orzeczenie jest decyzją administracyjną. Od negatywnej decyzji można się odwołać w terminie 14 dni od jej otrzymania.

W przypadku negatywnej decyzji drugiej instancji, można odwoływać się do Sądu Rejonowego, Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

Druga instancja w procesie orzekania to: Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności (to tam kierowane są odwołania od decyzji zespołów powiatowych).

■ **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje o Wojewódzkim Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności oraz o Powiatowych Zespołach ds. Orzekania o Niepełnosprawności można uzyskać w Ośrodku Pomocy Społecznej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Starostwie Powiatu.

Spis Wojewódzkiego, Powiatowych i Miejskich Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności znajduje się na stronie internetowej:

Wydziału Polityki Społecznej w Łódzkim Urzędzie Wojewódzkim

ul. Żeromskiego 87, 90-502 Łódź, tel. (042) 664 20 01, 664 20 02 , fax (042) 664 20 51

e-mail: PS@lodz.uw.gov.pl

<http://www.pomoc.lodzkie.eu/page/index.php?str=241>

Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
ul. Lecznicza 6, 93-173 Łódź, tel.(042) 664 20 48, fax (042) 664 20 49
e-mail: wzon@lodz.uw.gov.pl

Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Łodzi
ul. Lecznicza 6, 93-173 Łódź, tel. (042) 256 51 93, fax (042) 256 51 85
e-mail: mzon@mops.pl

**Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w Piotrkowie Trybunalskim**
ul. Zamkowa 25, 97-300 Piotrków Trybunalski, tel. / fax (044) 733 90 07

Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Skierniewicach
ul. Senatorska 12, 96-100 Skierniewice, tel. (046) 833 40 12, fax (046) 833 39 48
e-mail: mzoon@mopr.skierniewice.pl

**Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w Bełchatowie**
ul. Czaplinska 66, 97-400 Bełchatów, tel. (044) 733 04 98, fax (044) 632 53 48
e-mail: pcprbel@op.pl

**Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w Brzezinach**
ul. Konstytucji 3-go Maja 3/5, 95-060 Brzeziny, tel. (046) 874 02 81,
fax (046) 874 11 11
e-mail: pzsoon.brzeziny@poczta.fm

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Kutnie
ul. Krzywoustego 11, 99-300 Kutno, tel. (024) 355 47 62, fax (024) 355 47 50
e-mail: orzecznictwo@pcprkutno.pl

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Łasku
ul. Warszawska 62, 98-100 Łask, tel. (043) 675 56 55
e-mail: pzoan@lask.com.pl

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Łęczycy
ul. Kaliska 13, 99-100 Łęczycza, tel. (024) 388 36 02, 721 28 37, fax (024) 721 32 17

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Łowiczu
ul. Podrzeczna 30, 99-400 Łowicz, tel. (046) 830 03 16, fax (046) 837 03 44
e-mail: zoonlowicz1@wp.pl

**Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
Łódź-Wschód**
al. Piłsudskiego 135, 90-954 Łódź, tel. (042) 254 99 26, fax (042) 674 48 34

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Opocznie
ul. Kwiatowa 1a, 26-300 Opoczno, tel. (044) 736 15 00
e-mail: zdrowie@opocznowiat.pl

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Pabianicach
ul. Traugutta 6a, 95-200 Pabianice, tel. (042) 215 66 05 w. 125, fax (042) 215 66 60
e-mail: PZO_Pabianice@poczta.fm

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Pajęcznie
ul. 1-go Maja 13/15, 98-330 Pajęczno, tel. (034) 311 31 21, fax (034) 311 31 20

**Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w Piotrkowie Trybunalski (ziemski)**
Aleja 3-go Maja 33, 97-300 Piotrków Trybunalski, tel. (044) 649 17 72,
fax (044) 732 31 03

**Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w Poddębicach**
ul. Łęczycka 28, 99-200 Poddębice, tel. (043) 678 40 40

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Radomsku
ul. Piastowska 21, 97-500 Radomsko, tel. (044) 683 82 33, 683 82 33
e-mail: pzdson_radomsko@op.pl

**Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w Rawie Mazowieckiej**
ul. Kościuszki 5, 96-200 Rawa Mazowiecka, tel. (046) 814 53 04, fax (046) 814 57 60

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sieradzu
Plac Wojewódzki 3, 98-200 Sieradz, tel. (043) 822 03 69, 827 18 07, fax (043) 822 43 77
e-mail: pzon.sieradz@gmail.com

**Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w Skierniewicach (ziemski)**
ul. Konstytucji 3-go Maja 6, 96-100 Skierniewice, tel. (046) 834 15 03, fax (046) 834 59 47
e-mail: orzecznictwo@powiat.skierniewice.pl

**Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w Tomaszowie Mazowieckim**
ul. Św. Antoniego 26, 97-200 Tomaszów Mazowiecki, tel./ fax (044) 724 21 27
e-mail: zdrowie@powiat-tomaszowski.pl

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Wieluniu
ul. Śląska 23, 98-300 Wieluń, tel. (043) 843 48 06
e-mail: zespol_wielun@op.pl

**Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w Zduńskiej Woli**
ul. Żeromskiego 3, 98-220 Zduńska Wola, tel./ fax (043) 824 89 99
e-mail: pzon@powiatzdunskowolski.pl

■ LEGITYMACJA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

Jeżeli jest już wydane orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności, możesz postarać się o legitymację osoby niepełnosprawnej. Legitymację wydaje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Legitymacja uprawnia m.in. do korzystania z ulgowych przejazdów PKP i PKS (78% ulga w przejazdach na leczenie i rehabilitację, w tym na turnusy rehabilitacyjne).

Podstawa prawna:

*Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2008 r., nr 14, poz. 92 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U. z 2002 r., nr 17, poz. 162),
Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dn. 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. z 2003 r., nr 139, poz. 1328).*

■ ULGOWE PRZEJAZDY KOMUNIKACJĄ LOKALNĄ

Zasady przyznawania ulg na przejazdy komunikacją lokalną (gminną, miejską) określają przepisy lokalne – uchwała Rady Gminy/ Miasta. Oznacza to, że w poszczególnych gminach, miastach obowiązujące przepisy są inne.

- **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje o tym, jakie ulgi przysługują osobom niepełnosprawnym w przejazdach komunikacją lokalną w danej gminie, można uzyskać u przewoźnika (np. zakład transportu miejskiego) lub przeczytać w regulaminie przewozów środkami komunikacji gminnej.

Na stronie internetowej MPK - **Łódź** Sp. z o.o. umieszczona jest informacja o taryfach przewozowych dla osób niepełnosprawnych:

<http://www.mpk.lodz.pl/showarticleslist.action?category=1093&Przepisy+taryfowe+-+%C5%81%C3%B3d%C5%BA>

<http://www.mpk.lodz.pl/showarticleslist.action?category=1087&Przew%C3%B3z+os%C3%B3b+niepe%C5%82nosprawnych>

Informacja dotycząca osób uprawnionych do bezpłatnych i ulgowych przejazdów środkami komunikacji miejskiej w **Piotrkowie Trybunalskim** znajduje się na stronie internetowej Miejskiego Zakładu Komunikacyjnego Sp. z o.o.:

<http://www.mzk.piotrkow.pl/portal/bok/96-ulgi-miejskie.html>

Na stronie internetowej Miejskiego Zakładu Komunikacji w **Skierniewicach** Sp. z o.o. znajdują się informacje dotyczące osób uprawnionych do bezpłatnych lub ulgowych przejazdów środkami komunikacji miejskiej:

<http://www.mzk.skierniewice.info.pl/Regulaminy/TARYFAPRZEWOZOWA.aspx>

VI. DOFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW PFRON

■ TURNUS REHABILITACYJNY

Jest to zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku. Celem turnusu jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników m.in. przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

Osoba niepełnosprawna (posiadająca stosowne orzeczenie) może ubiegać się o dofinansowanie do turnusu pod warunkiem, że:

- zostanie skierowana na turnus na wniosek lekarza, pod opieką którego się znajduje,
- w roku, w którym ubiega się o dofinansowanie, nie uzyskała na ten cel dofinansowania ze środków PFRON,
- weźmie udział w turnusie, który odbędzie się w ośrodku wpisanym do rejestru ośrodków, prowadzonego przez wojewodę,
- nie będzie pełniła funkcji członka kadry na tym turnusie, ani nie będzie opiekunem innego uczestnika tego turnusu,
- złoży oświadczenie o wysokości osiąganych dochodów,
- zobowiąże się do przedstawienia na turnusie, podczas pierwszego badania lekarskiego, informacji stanie zdrowia, sporządzonej nie wcześniej niż na 3 mies. przed datą rozpoczęcia turnusu, wystawionej przez lekarza, pod którego opieką obecnie się znajduje.

O dofinansowanie do udziału w turnusie może także ubiegać się opiekun osoby niepełnosprawnej. W przypadku starań o dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie brane są pod uwagę dochody. Przeciętny miesięczny dochód, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie powinien przekraczać kwoty 50% przeciętnego wynagrodzenia na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym.

Istnieje możliwość otrzymania dofinansowania w sytuacji przekroczenia kryterium dochodowego, ale wówczas kwotę dofinansowania pomniejsza się o kwotę, o którą dochód ten został przekroczony. Wniosek o dofinansowanie składa się do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR).

- **Gdzie szukać informacji?** ►► Adres Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Twoim powiecie możesz uzyskać w Starostwie Powiatu lub w Ośrodku Pomocy Społecznej.

Lista Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie i Miejskich Ośrodków Pomocy Rodzinie znajduje się na stronie internetowej Wydziału Polityki Społecznej w Łódzkim Urzędzie Wojewódzkim:

<http://www.pomoc.lodzkie.eu/page/index.php?akcja=wyniki&str=253&na=&pow%5B%5D=all&pag%5B%5D=466&dz%5B%5D=all>

Ogólnokrajowy rejestr ośrodków uprawnionych do organizowania turnusów rehabilitacyjnych oraz niezbędne informacje i druki wniosków znajdują się na stronach internetowych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej: <http://ebon.mpips.gov.pl/wprowadzenie/>

*Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej
oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2008 r., nr 14, poz. 92 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 15 listopada 2007 r.
w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz. U. z 2007 r., nr 230, poz. 1694).*

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Łodzi

ul. Piotrkowska 149, 90-440 Łódź, tel. 042 632 40 34, fax 042 632 41 30
e-mail: sekretariat@mops.lodz.pl
<http://www.mops.lodz.pl/>

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim

ul. Próchnika 34, 97-300 Piotrków Trybunalski, tel. (044) 649 57 59,
tel./ fax (044) 044 733 90 03
e-mail: moprpt@unet.pl

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach

ul. Senatorska 12, 96-100 Skierniewice, tel./ fax (046) 833 39 48, tel. (046) 833 38 47
e-mail: mopr@skierniewice.um.gov.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie

ul. Czaplinska 66, 97-400 Bełchatów, tel. (044) 733 05 45, fax (044) 632 53 48
e-mail: pcpr@powiat-belchatowski.pl

Powiatowe Centrum Rodzinie w Brzezinach

ul. Sienkiewicza 16, 95-060 Brzeziny, tel. (046) 874 21 61, fax (046) 874 21 68
e-mail: pcpr.brzeziny@poczta.fm

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kutnie

ul. Krzywoustego 11, 99-300 Kutno, tel./ fax (024) 355 47 50
e-mail: sekretariat@pcprkutno.pl
<http://pcprkutno.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łasku

ul. Narutowicza 17, 98-100 Łask, tel. (043) 675 37 49, fax (043) 675 35 29
e-mail: pcpr.lask@op.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęczycy

ul. Kilińskiego 4, 99-100 Łęczycza, tel. (024) 721 61 62, fax (024) 721 01 63
e-mail: pcprleczyca@neostrada.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu

ul. Podrzeczna 30, 99-400 Łowicz, tel./ fax (046) 837 03 44, tel. (046) 830 01 77, 837 03 16
e-mail: pcprlowicz@wp.pl
<http://www.pcpr.lowicz.pl/V2/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Łódź Wschód

al. Piłsudskiego 135, 92-318 Łódź, tel. (042) 676 34 99, fax (042) 676 34 87
e-mail: pcpr.lodz@neostrada.pl
<http://www.lodzkiwschodni.pl/pcpr.html>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opocznie

ul. Armii Krajowej 2, 26-300 Opoczno, tel./ fax (044) 736 14 64, 754 25 69
e-mail: centrumopoczno@neostrada.pl
<http://centrumopoczno.w.interia.pl>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pabianicach

ul. Traugutta 6a, 95-200 Pabianice, tel. (042) 215 66 60, fax (042) 215 66 05
e-mail: sekretariat@pcpr-pabianice.pl
<http://www.pcpr-pabianice.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pajęcznie

ul. 1 Maja 13/15, 98-330 Pajęczno, tel./ fax (034) 311 10 56
e-mail: pcpr.paj@wp.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim

al. 3 Maja 33, 97-300 Piotrków Trybunalski, tel. (044) 732 31 60, fax (044) 732 31 83
e-mail: pcpr@powiat-piotrkowski.pl
<http://pcpr.piotrkowski.bip.net.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poddebicach

ul. Łęczycka 16, 99-200 Poddebice, tel./ fax (043) 678 40 40
e-mail: pcpr@poddebicki.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomsku

ul. Piastowska 21, 97-500 Radomsko, tel./ fax (044) 683 20 06, tel./ fax (044) 683 44 22
e-mail: biuro@pcpr.radomsko.pl
<http://www.pcpr.radomsko.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej

ul. Kościuszki 5, 96-200 Rawa Mazowiecka, tel./ fax 046 814 57 60
e-mail: pcpr@powiatrawski.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sieradzu

Plac Wojewódzki 3, 98-200 Sieradz, tel./ fax (043) 827 18 07, fax (043)822 43 77
e-mail: pcpr.sieradz@konto.pl
<http://bip-pcpr.spsieradz.finn.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Skierniewicach

ul. Konstytucji 3-go Maja 6, 96-100 Skierniewice, tel./ fax (046) 834 59 47
e-mail: pcpr@powiat-skierniewice.pl
<http://www.powiat-skierniewice.pl/pcpr.php>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tomaszowie Mazowieckim

ul. Barlickiego 30, 97-200 Tomaszów Mazowiecki, tel.(044) 725 14 61,
tel./ fax (044) 725 14 60
e-mail: powiatowecentrumpomocyrodzinie1@neostrada.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wieluniu

ul. Śląska 23, 98-300 Wieluń, tel./ fax (043) 843 14 90
e-mail: pcpr_w_wieluniu@op.pl
<http://www.wielun.pcpr.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wieruszowie

ul. Ludwika Waryńskiego 15, 98-400 Wieruszów, tel. (062) 783 19 95, fax (062) 783 19 63
e-mail: pcpr_wieruszow@interia.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zduńskiej Woli

ul. Żeromskiego 3a, 98-220 Zduńska Wola, tel. (043) 824 99 99, fax (043) 824 99 90
e-mail: pcpr.zdwola@neostrada.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu
ul. Sadowa 6a, 95-100 Zgierz, tel./ fax 042 719 09 53
e-mail: pcpr@powiat.zgierz.pl

■ DOFINANSOWANIE LIKWIDACJI BARIER TECHNICZNYCH ORAZ KOMUNIKACYJNYCH

Osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie mogą starać się o dofinansowanie zakupu sprzętu mającego na celu likwidację barier w komunikowaniu się oraz technicznych. Nie ma określonej listy tych sprzętów. Przez bariery techniczne należy rozumieć bariery utrudniające lub uniemożliwiające osobie niepełnosprawnej funkcjonowanie społeczne. Likwidacja bariery technicznej powinna powodować sprawniejsze działanie takiej osoby w społeczeństwie i umożliwić jej funkcjonowanie w życiu codziennym. Przez bariery w komunikowaniu się należy rozumieć ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji. Likwidacja bariery w komunikowaniu się ma powodować umożliwienie osobie niepełnosprawnej sprawniejsze i bardziej swobodne porozumiewanie się oraz przekazywanie informacji.

Wysokość dofinansowania do likwidacji barier w komunikowaniu się oraz technicznych wynosi do 80% kosztów tego przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia. Dofinansowanie na likwidację barier w komunikowaniu się i technicznych może być przyznawane raz na trzy lata.

O dofinansowanie to mogą ubiegać się osoby z orzeczoną niepełnosprawnością, stopniem niepełnosprawności. Dofinansowanie przyznaje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR). Tam też można otrzymać i złożyć stosowny wniosek.

■ Gdzie szukać informacji? ►► Adres Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Twoim powiecie możesz uzyskać w Starostwie Powiatu lub w Ośrodku Pomocy Społecznej.

*Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej
oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2008 r., nr 14, poz. 92 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 25 czerwca 2002 r.
w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków
Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. z 2002 r., nr 96, poz. 861 z późn. zm.).*

VII. WSPARCIE DLA DOROSŁYCH OSÓB Z AUTYZMEM

Osoby dorosłe z autyzmem
lub innymi całościowymi zaburzeniami rozwojowymi,
które zakończyły edukację
(maksymalnie mogą uczyć się do 24 r.ż.)
nie mają obecnie dostatecznego dostępu
do zróżnicowanych ofert
w zakresie dziennej aktywności
czy aktywizacji społecznej i zawodowej.

Rodzice mogą poszukiwać miejsca w następujących placówkach:

■ ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY

W ramach systemu pomocy społecznej funkcjonują Środowiskowe Domy Samopomocy (ŚDS), które są przeznaczone dla dorosłych osób z zaburzeniami psychicznymi. Są to zazwyczaj dzienne ośrodki wsparcia, choć mogą także funkcjonować jako ośrodki całodobowe, okresowego pobytu. W większości są prowadzone przez Ośrodki Pomocy Społecznej, rzadziej przez organizacje pozarządowe.

ŚDS są ukierunkowane na podtrzymanie umiejętności życiowych uczestników zajęć oraz ich rozwój, działania zmierzające do poprawy funkcjonowania i jakości życia poprzez rozwijanie umiejętności, zdolności i zainteresowań.

*Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2008 r., nr 115, poz. 728).*

■ **Gdzie szukać informacji?** ► O tym, czy w Twojej miejscowości funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy, możesz dowiedzieć się w Ośrodku Pomocy Społecznej,

Wydział Polityki Społecznej w Łódzkim Urzędzie Wojewódzkim
ul. Żeromskiego 87, 90-502 Łódź, tel. (042) 664 20 01, 664 20 02, fax (042) 664 20 51
e-mail: PS@lodz.uw.gov.pl

<http://www.pomoc.lodzkie.eu/page/index.php?akcja=wyniki&str=253&na=&pow%5B%5D=all&pag%5B%5D=416&dz%5B%5D=all>

**Regionalnym Centrum Polityki Społecznej
Jednostce Organizacyjnej Samorządu Województwa Łódzkiego**
ul. Snycarska 8, 91-302 Łódź, tel. (042) 203 48 00, 203 48 01, fax (042) 203 48 17
e-mail: info@rcpslodz.pl
<http://www.rcpslodz.pl/Aktualnosc/2/0/>

Łódź

NAVICULA - Centrum Diagnostyki i Terapii Autyzmu

ul. Chocianowicka 198, 93-460 Łódź, tel. (042) 680 21 00, fax (042) 680 21 01

ul. Cedry 2, 91-129 Łódź, tel. (042) 611 83 45

e-mail: navicula@life.pl

<http://www.navicula.pl/>

Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z autyzmem w Łodzi

ul. Chocianowicka 198, 93-460 Łódź, tel. (042) 680 21 00, fax (042) 680 21 01

Środowiskowy Dom Samopomocy PSOUU w Łodzi

ul. Karolewska 70/76, 94-023 Łódź, tel. (042) 689 90 60

e-mail: psouu.lodz@op.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy TPN w Łodzi

ul. Czarneckiego 4, 91-844 Łódź, tel. (042) 656 37 47

e-mail: sds@tpn.org.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy w Łodzi

ul. Próchnika 7, 90-408 Łódź, tel. (042) 632 08 66

e-mail: pomost.s@poczta.fm

Piotrków Trybunalski

Środowiskowy Dom Samopomocy w Piotrkowie Trybunalskim

ul. Dmowskiego 20, 97-300 Piotrków Trybunalski, tel. (044) 649 29 03

e-mail: sdspt@op.pl

powiat bełchatowski

Środowiskowy Dom Samopomocy w Bełchatowie

ul. Św. Barbary 5, 97-400 Bełchatów, tel. (044) 635 04 81

e-mail: mops_belchatow@op.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy w Walewicach

Walewice 42, 97-425 Żelów, tel. (044) 634 12 57

e-mail: walewice.dom.samopomocy@neostrada.pl

powiat kutnowski

Środowiskowy Dom Samopomocy w Kutnie

ul. Wyszyńskiego 11, 99-300 Kutno, tel. (024) 254 94 35

e-mail: krajewska@mops.kutno.pl

powiat łaski

Środowiskowy Dom Samopomocy w Dąbrowie Widawskiej

Dąbrowa Widawska 61, 98-160 Widawa, tel. (043) 672 14 03

e-mail: dota@vp.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy w Łasku
ul. Kościuszki 14, 98-100 Łask, tel. (043) 675 36 37
e-mail: sdsłask@wp.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy w Sędziejowicach
ul. Wieluńska 7, 98-160 Sędziejowice, tel. (043) 677 15 86
e-mail: apapuga1@wp.pl

powiat łęczycki

Środowiskowy Dom Samopomocy w Łęczycy
ul. Jana Pawła II 13, 99-100 Łęczycza, tel. (024) 721 23 76
e-mail: domsamopomocy@interia.pl

powiat łowicki

Środowiskowy Dom Samopomocy w Łowiczu
ul. 3 Maja 11, 99-400 Łowicz, tel. (046) 837 41 11
e-mail: sdsłowicz@wp.pl

powiat łódzki wschodni

Środowiskowy Dom Samopomocy w Justynowie
ul. Łódzka 35, 95-020 Justynów/ Gmina Andrespol, tel. (042) 213 45 37
e-mail: dompomocy@poczta.onet.pl

powiat opoczyński

Środowiskowy Dom Samopomocy w Olszowcu
Olszowiec 56 , 26-332 Sławno, tel. (044) 757 19 17
e-mail: sds.olszowiec@wp.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy w Opocznie
ul. Westerplatte 2, 26-300 Opoczno, tel. (044) 755 60 16
e-mail: sds_opoczno@wp.pl

powiat pabianicki

Środowiskowy Dom Samopomocy PSOUU w Pabianicach
ul. Moniuszki 16, 95-200 Pabianice, tel. (042) 215 39 84
e-mail: psouu.pabianice@wp.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy w Drzewocinach
Drzewociny , 95-018 Dłutów, tel. (044) 634 02 36
e-mail: sds.drzewociny@op.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy w Ksawerowie
ul. Jana Pawła II 27, 95-054 Ksawerów, tel. (042) 212 81 25
e-mail: sdsks@o2.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy w Pabianicach
ul. Cicha 24, 95-200 Pabianice, tel. (042) 214 92 10

powiat pajęczański

Środowiskowy Dom Samopomocy w Bobrownikach

Bobrowniki 50, 98-335 Działoszyn, tel. (043) 841 37 95

e-mail: sdsbobrowniki@poczta.onet.pl

powiat poddębicki

Środowiskowy Dom Samopomocy w Czepowie

Czepów 76, 99-210 Uniejów, tel. (043) 678 40 40

Środowiskowy Dom Samopomocy w Pęczniewie

ul. Osiedle 40-lecia PRL 4, 99-235 Pęczniew, tel. (043) 678 13 55

e-mail: psds@op.pl

powiat radomszczański

Środowiskowy Dom Samopomocy w Gaju

Gaj 1, 97-570 Przedbórz, tel. (044) 781 52 07

e-mail: sds_gaj@wp.pl

powiat rawski

Środowiskowy Dom Samopomocy w Białej Rawskiej

ul. Jana Pawła II 57, 96-230 Biała Rawska, tel. (046) 815 93 51

e-mail: mgopsbr@wp.pl

powiat sieradzki

Środowiskowy Dom Samopomocy w Rożdżalach

Rożdżały 7, 98-290 Warta, tel. (043) 829 60 10

e-mail: sds_rozdzały@poczta.onet.pl

powiat tomaszowski

Środowiskowy Dom Samopomocy w Tomaszowie Mazowieckim

ul. Szkolna 14a, 97-200 Tomaszów Mazowiecki, tel. (044) 726 03 74

e-mail: sds.tomaszow@interia.pl

powiat wieluński

Środowiskowy Dom Samopomocy w Konopnicy

ul. Parkowa 16, 98-313 Konopnica, tel. (043) 842 41 06

e-mail: stowarzyszenienadzieja@onet.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy w Mokrsku

Mokrsko 254, 98-435 Mokrsko, tel. (043) 841 18 13

e-mail: sdsmokrsko@op.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy w Ostrówku

Ostrówek 93 D, 98-311 Ostrówek, tel. (043) 841 56 05

e-mail: sdsostrowek@poczta.sm

Środowiskowy Dom Samopomocy w Wieluniu
ul. Traugutta 40, 98-300 Wieluń, tel. (043) 843 09 97
e-mail: sds.dla.niepelnosprawnych@neostrada.pl

powiat wieruszowski

Środowiskowy Dom Samopomocy w Osieku
Osiek 185c, 98-405 Galewice, tel. (062) 784 32 22
e-mail: sdsosiek@interia.pl

powiat zduńskowski

Środowiskowy Dom Samopomocy w Przatówku
Przatówek 1, 98-240 Szadek, tel. (043) 675 16 15
e-mail: sdsprzatowek@o2.pl

powiat zgierski

Środowiskowy Dom Samopomocy PSOOU w Aleksandrowie Łódzkim
ul. 1 Maja 43/47, 95-070 Aleksandrów Łódzki, tel. (042) 712 16 17
e-mail: zk.aleksandrowlodzki@psouu.org.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy PSOOU w Aleksandrowie Łódzkim
ul. Piotrkowska 4/6, 95-070 Aleksandrów Łódzki, tel. (042) 276 40 21
e-mail: sdsaleksandrow@wp.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy w Głownie
ul. Sikorskiego 3, 95-015 Głowno, tel. (042) 710 87 44
e-mail: sekretariat.mops@glowno.pl

■ WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ

Warsztat terapii zajęciowej (WTZ) jest dla osób niepełnosprawnych, które ukończyły już edukację, miejscem rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie uzyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztaty mogą być organizowane m.in. przez organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia).

Uczestnikami WTZ mogą być jedynie osoby z orzeczonym stopniem niepełnosprawności oraz z zaznaczonym w tym orzeczeniu wskazaniem do uczestnictwa w warsztacie terapii.

Efekty aktywizacji zawodowej i społecznej powinny być oceniane nie rzadziej niż co 3 lata. Z założenia terapia zajęciowa i rehabilitacja w warsztatach powinny przygotowywać osoby niepełnosprawne do podjęcia pracy.

*Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej
oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2008 r., nr 14, poz. 92 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dn. 25 marca 2004 r.
w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. z 2004 r., nr 63, poz. 587).*

Łódź

Fundacja Pomocy Dzieciom Jaś i Małgosia

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Tatrzańska 105, 93-279 Łódź, tel./ fax (042) 643 46 70
e-mail: pomoc@jasmalgosia.pl
<http://www.jasmalgosia.pl/>

*Uwaga: aktualnie w WTZ nie ma osób z autyzmem,
mogą się zapisywać na listę osób oczekujących.*

Międzynarodowe Stowarzyszenie Pomocy "Słyszę Serce"

Warsztat Terapii Zajęciowej "Słyszę Serce"

ul. Skarbowa 28, 91-473 Łódź, tel./ fax (042) 616 09 69
e-mail: poczta@slyszeserce.org.pl
<http://www.wtz.slyszeserce.org.pl/>

Polski Związek Głuchych Oddział w Łodzi

ul. Nawrot 94/96, 90-040 Łódź, tel. (042) 273 30 31, tel. / fax (042) 674 44 54
e-mail: biuro@pzg.lodz.pl
<http://www.pzg.lodz.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej

tel. (042) 231 33 70 wew. 204, fax (042) 674 44 54
e-mail: wtz@pzg.lodz.pl
<http://wtz.pzg.lodz.pl/>

Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe "Zorza" Spółdzielnia Inwalidów - Zakład Pracy Chronionej

ul. Gdańska 142, 90-536 Łódź, tel./ fax (042) 636 38 66

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Św. Jerzego 10/ 12, 91-072 Łódź, tel. (042) 630 07 59

Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 3 im. H. Jordana "Jordanówka"

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Tkacka 34/36, 90-156 Łódź, tel. (042) 678 93 23, tel./ fax (042) 678 13 72
e-mail: sosw3@interia.pl, kontakt@sosw3.pl
<http://www.sosw3.pl/oferta/wtz.html>

Spółdzielcze Zakłady Chemiczne "Mors"

ul. Telefoniczna 28, 91-728 Łódź, tel.(042) 679 10 69, 679 13 22
<http://www.mors.net.pl/?page=195&lang=pl>

Warsztat Terapii Zajęciowej

tel. (042) 678 85 00

Spółdzielnia Usług Techniczno-Handlowych i Wdrożeń "Orpel"

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Lodowa 101, 93-232 Łódź, tel. centrala (042) 649 15 50, 253 15 50
e-mail: orpel@orpel.com.pl
<http://www.orpel.com.pl/>

Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "Pokój"

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Sędziowska 8/ 10, 91-304 Łódź, tel./ fax (042) 654 56 78, tel. kom. 0 515 14 14 59

e-mail: wtzpokoj@wp.pl

<http://www.wtzpokoj.pl/index.php/wtz/>

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci

Oddział Dzielnicowy Łódź-Bałuty

ul. Hipoteczna 3/5, 91-334 Łódź, tel./ fax (042) 651 34 72

e-mail: tpd.baluty@wp.pl

<http://www.tpdbaluty.org.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Plantowa 7, 91-149 Łódź, tel. (042) 655 87 48

e-mail: wtztpd@poczta.onet.pl

<http://wtz.tpdbaluty.org.pl/>

Piotrków Trybunalski

Stowarzyszenie Koło Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Rycerska 16, 97-300 Piotrków Trybunalski, tel. (044) 649 76 37

Skierniewice

Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych "Sprawni Inaczej"

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Waryńskiego 14, 96-100 Skierniewice, tel./ fax (046) 833 39 08

e-mail: sonsi@kki.net.pl, sonsi@neostrada.pl

powiat bełchatowski

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Powiatowy w Bełchatowie

ul. Targowa 20a, 97-400 Bełchatów, tel. (044) 633 17 76

Warsztat Terapii Zajęciowej

tel./ fax (044) 632 19 93

e-mail: wtzbelchatow02@wp.pl

<http://wtz-belchatow.nets.pl/>

powiat brzeziński

Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci Niepełnosprawnych

"Naszym Dzieciom"

ul. Piłsudskiego 14, 95-060 Brzeziny, tel. (046) 874 25 62

e-mail: naszym_dzieciom@o2.pl

<http://naszymdzieciom.cba.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej "Blisko Ciebie"

ul. Konstytucji 3 Maja 3/5, 95-060 Brzeziny, tel. (046) 874 10 02

e-mail: wtz_blisko_ciebie@wp.pl

<http://www.wtzbliskociebie.yoyo.pl/>

powiat kutnowski

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło nr 1 w Kutnie

Warsztat Terapii Zajęciowej w Kutnie

ul. 29 Listopada 27, 99-300 Kutno, tel./fax (024) 253 34 27
e-mail: wtz@psouu.kutno.pl

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło nr w Żychlinie

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Dobrzeleńska 6, 99-320 Żychlin, tel./fax (024) 285 37 77, 285 38 37

powiat łaski

Warsztat Terapii Zajęciowej w Łasku

(utworzony przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Łasku)

ul. Kościuszki 14, 98-100 Łask, tel. (043) 676 24 48

e-mail: wtz-lask@wtz-lask.pl

<http://www.wtz-lask.pl/index.html>

powiat łęczycki

Spółdzielnia Inwalidów "Tęcza" Zakład Pracy Chronionej

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Lotnicza 2a, 99-100 Łęczyca, tel. (024) 721 27 20, tel./ fax (024) 721 25 21

e-mail: tecza@fr.pl, zbyt@tecza.fr.pl

<http://tecza.fr.pl/>, http://tecza.fr.pl/gora/wtz/wtz_2.html

powiat łowicki

Caritas Diecezji Łowickiej

ul. Stary Rynek 20, 99-400 Łowicz, tel./ fax (046) 837 64 56

e-mail: lowicz@caritas.pl

<http://www.diecezja.lowicz.pl/caritas/>

Warsztat Terapii Zajęciowe

Urzecze 22, 99-440 Zduny, tel. (046) 839 10 33

Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych "Tacy Sami" w Łowiczu

Warsztat Terapii Zajęciowe

Parma 37, 99-400 Łowicz, tel./ fax (046) 838 67 98

e-mail: wtz-parma@wp.pl

<http://www.wtz-parma.bolimow.net/>

powiat łódzki wschodni

Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "Razem"

Warsztat Terapii Zajęciowe

ul. Pomorska 5, 95-040 Koluszki, tel. (044) 714 19 20

e-mail: wtz@tlen.pl

<http://wtzkoluszki.prv.pl/>

powiat opoczyński

Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Osób Niepełnosprawnych

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Kopernika 3, 26-300 Opoczno, tel. / fax (044) 755 30 33

e-mail: wtz_opoczno@wp.pl

<http://www.wtzopoczno.pl/>

Urząd Miasta i Gminy Drzewica

ul. Staszica 22, 26-340 Drzewica, tel. (048) 375 60 91, fax (048) 375 66 41

e-mail: ugm@drzewica.pl

<http://www.drzewica.pl/portal.php?aid=12084177914806fdffe4742>

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Braci Kobyłańskich 26, 26-340 Drzewica, tel./ fax (048) 375 64 19

e-mail: wtz@drzewica.pl

<http://www.wtz.zafriko.pl/>

powiat pabianicki

Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach

ul. Cicha 43, 95-200 Pabianice, tel. (042) 213 89 35, 215 88 94, 213 92 27

e-mail: mcpspab@wp.pl

<http://www.mcps.w8w.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Jana Pawła II 68, 95-200 Pabianice, tel./ fax (042) 213 91 00

Spółdzielnia Inwalidów "Zgoda" Zakład Pracy Chronionej

ul. 8-go Marca 1, 95-050 Konstantynów Łódzki, tel. (042) 211 11 62, 211 11 78, 211 11 94

tel. kom. 0 603 429 869, fax (042) 211 16 42

e-mail: office@zgoda.pl

<http://www.zgoda.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej

tel. (042) 211 11 62 wew. 58, fax (042) 211 16 42

e-mail: office@zgoda.pl

<http://www.wtzzgoda.org/index.php>

powiat piotrkowski

Stowarzyszenie Koło Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym

ul. Rycerska 16, 97-300 Piotrków Trybunalski, tel. (044) 649 76 37

Warsztat Terapii Zajęciowej w Sulejowie

ul. Kubusia Puchatka 1, 97-330 Sulejów, tel. (044) 733 60 70

e-mail: wtz@wtzsulejow.pl

<http://www.wtzsulejow.pl/>

powiat poddębicki

Stowarzyszenie Gospodarczo Edukacyjne

ul. Sienkiewicza 31, 99-200 Poddębice, tel. (043) 678 46 57

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Polna 36, tel. (044) 678 84 33

e-mail: wtzpoddebice@o2.pl

<http://wtzpoddebice.prv.pl/>

powiat radomszczański

Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne - Oddział Terenowy w Radomsku

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Kopiec 17, 97-500 Radomsko, tel. (044) 738 18 16

e-mail: zbor@radomsko.kz.pl

<http://www.chsd.pl/index.php?p=8&id=10>

powiat rawski

Samorządowe Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Rawskiej

Plac Wolności 1, 96-200 Rawa Mazowiecka, tel./ fax (046) 814 46 31

<http://ziemiarawska.eu/>

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Miła 2, 96-200 Rawa Mazowiecka, tel. (046)814 06 25, tel. kom. 0 664 477 095

e-mail: wtzrawa@op.pl

<http://ziemiarawska.eu/warsztat-terapii-zajeciowej/>

powiat sieradzki

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. Polna 5, 98-200 Sieradz, tel./ fax (043) 651 14 02

e-mail: mops@sieradz.home.pl

<http://www.mopssieradz.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Polna 18/20, 98-200 Sieradz, tel. (043) 822 48 17

powiat tomaszowski

Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych "Pomocna Dłoń"

ul. Parkowa 3, 97-319 Będków, tel. (044) 719 73 18, fax (044) 719 71 20

e-mail: pomocna-dlon@tlen.pl

Warsztat Terapii Zajęciowej

Rudnik 10, 97-319 Będków, tel. (044) 719 71 20

Stowarzyszenie Rodzin Dzieci i Osób Niepełnosprawnych

ul. Farbiarska 20, 97-200 Tomaszów Mazowiecki, tel. (044) 723 68 63,

tel. kom. 0 603 246 245, fax (044) 725 93 91

Warsztat Terapii Zajęciowej

tel./ fax (044) 724 70 84

e-mail: wtzfarbiarska-tm@wp.pl

<http://www.wtz-tm.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Polna 56a, 97-200 Tomaszów Mazowiecki, tel. (044) 724 67 54

powiat wieluński

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. Okólna 7, 98-300 Wieluń, tel. (043) 843 43 22, 843 12 05, 843 12 06,

fax (043) 843 43 22

e-mail: mgops_wielun@post.pl

<http://bip-mgops.um.wielun.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej
Olewin 92, 98-300 Wieluń, tel./fax (43) 842-89-22
e-mail: mgops-wielun@neostrada.pl

powiat wierszowski

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski w Wieruszowie
Warsztat Terapii Zajęciowej
ul. Sportowa 7, 98-400 Wieruszów, tel./ fax (062) 784 25 35
e-mail: wuteze@free.ngo.pl

powiat zduńskowski

Produkcyjno-Handlowa Spółdzielnia Inwalidów "Bonex"
Przetwórstwo Tworzyw Sztucznych
ul. Szpitalna 4, 98-220 Zduńska Wola, tel. (043) 823 27 66, fax (043) 823 48 93
Warsztat Terapii Zajęciowej
ul. Zielona 5, 98-220 Zduńska Wola, tel. (043) 823 48 93

powiat zgierski

Dom Pomocy Społecznej
Warsztat Terapii Zajęciowej
Rąbień 59, 95-070 Aleksandrów Łódzki, tel. (042) 712 19 80
e-mail: wtzrobien@wp.pl

Polskie Stowarzyszenie Ludzi Cierpiących na Padaczkę
ul. Kościuszki 31, 95-035 Ozorków, tel. (042) 277 17 73
<http://pslcnp.pl/>
Warsztat Terapii Zajęciowej
http://pslcnp.pl/?page_id=13

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym
Koło w Aleksandrowie Łódzkim
Warsztat Terapii Zajęciowej
ul. 1 Maja 43/ 47, 95-070 Aleksandrów Łódzki, tel./ fax (042) 712 16 17,
tel. (042) 276 39 06,
<http://josjas.w.interia.pl/>

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym
Koło w Zgierzu
ul. Długa 62, 95-100 Zgierz, tel./ fax (042) 717 47 11, 716 10 94
e-mail: psouu@miasto.zgierz.pl
www.psouu.miasto.zgierz.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Zgierzu
ul. Cezaka 12 i ul. Długa 62, 95-100 Zgierz, tel. (042) 716 68 87, fax (042) 717 47 11
<http://www.psouu.miasto.zgierz.pl/wtz.htm>

- **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje dot. Warsztatów Terapii Zajęciowej w Twojej gminie, powiecie można znaleźć w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie lub Ośrodku Pomocy Społecznej

■ ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ

W zakładzie aktywności zawodowej (ZAZ) zatrudnia się osoby niepełnosprawne z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności. Są to także miejsca, w których można uzyskać informacje o możliwościach wsparcia, świadczeniach, instytucjach, do których można zwrócić się o pomoc. Zakład aktywności może być utworzony przez gminę, powiat, fundację, stowarzyszenie.

Łódź

Zakład Aktywności Zawodowej Caritas Archidiecezji Łódzkiej

ul. Gogoła 12, 92-513 Łódź, tel./ fax (042) 673 05 35

e-mal: zaz@zaz.com.pl

<http://www.zaz.com.pl/>

VIII. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

W odpowiedzi na niezaspokojone potrzeby w zakresie pomocy osobom z autyzmem i ich rodzinom, powstają organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia). Bardzo często zakładają je rodzice dzieci czy młodych osób z autyzmem lub profesjonaliści. Stowarzyszenia i fundacje utrzymują się m.in. z pieniędzy przekazywanych przez grantodawców – realizują projekty, w ramach których okresowo podejmowane są różnorodne działania (np. zajęcia dla dzieci, grupy wsparcia, poradnictwo prowadzone przez okres 12 miesięcy).

Organizacje prowadzą często grupy wsparcia, grupy samopomocowe, zajęcia specjalistyczne dla osób z autyzmem. Są to także miejsca, w których można uzyskać informacje o możliwościach wsparcia, świadczeniach, instytucjach gdzie można zwrócić się o pomoc.

■ Spis organizacji w województwie łódzkim

Łódź

- **Fundacja na Rzecz Rozwoju Społecznego i Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu Jednostek i Grup NAVICULA**

ul. Krzysztofa Cedry 2, 91-129 Łódź, tel. (042) 611 83 45
e-mail: navicula@life.pl, fundacja@navicula.pl
<http://www.navicula.pl/>

- **Fundacja Pomocy Dzieciom Jaś i Małgosia**

ul. Tatrzańska 105, 93-279 Łódź, tel./ fax (042) 643 46 70
e-mail: pomoc@jasmalgosia.pl
www.jasmalgosia.pl

Fundacja prowadzi:

Centrum Terapii i Edukacji Fundacji Jaś i Małgosia:

Przedszkole Specjalne Fundacji Jaś i Małgosia

- w Przedszkolu są 4 oddziały dla dzieci z autyzmem
i 1 oddział dla dzieci z różnymi zaburzeniami

Szkoła Podstawowa Specjalna Fundacji Jaś i Małgosia

- oddział dla dzieci z autyzmem

Gimnazjum Specjalne Fundacji Jaś i Małgosia

Warsztat Terapii Zajęciowej

Teatr BEZ KURTYNY

<http://www.jasmalgosia.pl/teatr/index.php>

• **Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział w Łodzi**

ul. Chocianowicka 198, 93-460 Łódź, tel. (042) 680 21 00, fax (042) 680 21 01
e-mail: navicula@life.pl
<http://www.navicula.pl/>

NAVICULA - Centrum Diagnostyki i Terapii Autyzmu

ul. Chocianowicka 198, 93-460 Łódź, tel. (042) 680 21 00, fax (042) 680 21 01
ul. Krzysztofa Cedry 2, 91-129 Łódź, tel. (042) 611 83 45
e-mail: navicula@life.pl
<http://www.navicula.pl/>

W ramach NAVICULA - Centrum zostały utworzone:

NZOZ Poradnia Leczenia Autyzmu

NZOZ Poradnia Zaburzeń Rozwoju

Ośrodek Terapeutyczno-Edukacyjny dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem

Specjalna Szkoła Podstawowa

Gimnazjum Specjalne

Szkoła Przesposabiająca do Pracy

Internat

Przedszkole Specjalne dla Dzieci z Autyzmem

ul. Krzysztofa Cedry 2, 91-129 Łódź, tel. (042) 611 83 45
e-mail: navicula@life.pl
<http://www.navicula.pl/>

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Chocianowicka 198, 93-460 Łódź, tel. (042) 680 21 00, fax (042) 680 21 01
e-mail: navicula@life.pl
<http://www.navicula.pl/>

Skierniewice

• **Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci Niepełnosprawnych
"Wspólna Troska"**

ul. Jagiellońska 28, 96-100 Skierniewice, tel. (046) 833 97 60, fax (046) 833 44 63

Stowarzyszenie prowadzi:

Ośrodek Opiekuńczo-Rehabilitacyjny dla Dzieci Niepełnosprawnych

NZOZ Poradnia dla Osób z Autyzmem Dziecięcym

zoz-mail: 1001399@zoz.org.pl

e-mail: nasze_dzieci@poczta.onet.pl

Zgierz

• **Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Zgierzu**

ul. Długa 62, 95-100 Zgierz, tel./ fax (042) 717 47 11, 716 10 94
e-mail: psouu@miasto.zgierz.pl
www.psouu.miasto.zgierz.pl

Stowarzyszenie prowadzi:

Ośrodek Wczesnej Interwencji (OWI)

<http://www.psouu.miasto.zgierz.pl/owi.htm>

Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci

Poradnia dla dzieci z zaburzeniami rozwoju i wadami rozwojowymi

Warsztat Terapii Zajęciowej w Zgierzu

ul. Cezaka 12 i ul. Długa 62, 95-100 Zgierz, tel. (042) 716 68 87,
fax (042) 717 47 11
<http://www.psouu.miasto.zgierz.pl/wtz.htm>

Zespół Terapeutyczno-Rehabilitacyjny Aktywności Społecznej

ul. Długa 62, 95-100 Zgierz, tel. (042) 716 10 94
<http://www.psouu.miasto.zgierz.pl/ztras.htm>

Więcej informacji na temat świadczeń i uprawnień dla osób z autyzmem i ich rodzin mogą Państwo uzyskać

w Ośrodku Informacyjno-Prawnym Fundacji SYNAPSIS

ul. Ondraszka 3, 02-085 Warszawa, tel. (022) 825 01 34

e-mail: poradnictwo@synapsis.waw.pl

www.synapsis.waw.pl

Skargi na łamanie praw dziecka przyjmuje:

Biuro Rzecznika Praw Dziecka

ul. Przemysłowa 30/32

00-450 Warszawa

tel. (022) 583 66 00, 800 12 12 12

fax (022) 583 66 96

e-mail: rpd@brpd.gov.pl

Biuro jest czynne od poniedziałku do piątku w godzinach 08.15 - 16.15